

AANDACHT VOOR NIEUW R.K. MELDPUNT GRENDOERSCHRIJDEND GEDRAG 7 juli 2015

Sinds 1 mei 2015 kunnen meldingen van grensoverschrijdend gedrag in de Rooms Katholieke Kerk in Nederland worden gedaan bij het nieuwe R.K. Meldpunt Grensoverschrijdend Gedrag. Om mensen hierop attent te maken zijn een affiche en verwijskaartjes gemaakt.

Het affiche en de verwijskaartjes worden via de bisdommen verzonden aan parochies en daarnaast verspreid binnen de Konferentie Nederlandse Religieuzen (KNR).

Het affiche en de verwijskaartjes verwijzen naar de website www.meldpuntgrensoverschrijdendgedragrkk.nl en geven aan: "Het gedrag van degenen die pastoraal werkzaam zijn kan mensen inspireren en motiveren. Wanneer dat gedrag echter grenzen overschrijdt, kan het ook aanstoot geven en het geloof van mensen ondermijnen. Het bevorderen en handhaven van de sociale veiligheid in de R.K. Kerk is van groot belang."

Daarom wordt eenieder die in de R.K. Kerk werkzaam is opgeroepen zich te richten naar de Gedragscode Pastoraat. De Gedragscode Pastoraat geeft heldere kaders voor degenen die werkzaam zijn in de pastorale zorg in de R.K. Kerk en andere (vrijwillige) medewerkers.

Het R.K. Meldpunt Grensoverschrijdend Gedrag werd ingesteld op initiatief van de Bisschoppenconferentie en het bestuur van de KNR om schendingen van Gedragscode Pastoraat binnen de Kerk aanhangig te kunnen maken. Deze gedragscode trad per 1 juli 2014 in werking. De gedragscode beschrijft wat onder grensoverschrijdend gedrag wordt verstaan, bevat concrete normen en geeft een helder beeld van gepast en ongepast gedrag.

Het voorkomen van grensoverschrijdend gedrag is van groot belang. De R.K. Kerk werkte eerder dit jaar binnen het CIO (Interkerkelijk Contact in Overheidszaken) mee aan de campagne 'Seksueel grensoverschrijdend gedrag. Maak er een punt van' (www.maakereenpuntvan.nl). Via deze campagne werd binnen de R.K. Kerk met name bij parochiebesturen aandacht gevraagd voor aandacht voor de preventie van grensoverschrijdend gedrag.

Ook tijdens het Katholieke Jongerendag Festival (KJD) op 7 juni van dit jaar was er aandacht voor deze campagne.

BISSCHOPPENCONFERENTIE ROEPT OP TOT SOLIDARITEIT MET VERVOLGDE CHRISTENEN

12 augustus 2015

Zaterdag 15 augustus worden om 12 uur in verschillende bisdommen van Europa, waaronder in Frankrijk en België, een minuut lang de kerkklokken geluid als teken van solidariteit met de vervolgde christenen in landen als Syrië en Irak. Ook parochies in Nederland kunnen hun klokken op dit tijdstip laten horen.

Alle gemeenschappen lijden in deze regio, maar extremistische groepen zoals IS maken met name christelijke minderheden waaronder de Arameeërs het leven ondragelijk zwaar. Christenen worden ontvoerd, zoals ook nog recent gebeurde in Al Qaryatayn in Syrië. Hun lot is onvoorspelbaar, maar al eerder is gebleken dat ontvoerders van christenen niet terugdeinzen voor publieke executie van hun slachtoffers. Vandaar ook dat het bestuur van de Aramese Federatie in Nederland gevraagd heeft of ook in ons land komende zaterdag de klokken kunnen worden geluid.

De Permanente Raad van de Nederlandse Bisschoppenconferentie wil graag op dit verzoek ingaan en vraagt de Nederlandse parochies om zich bij dit initiatief aan te sluiten door komende zaterdag op het hoogfeest van Maria Tenhemelopneming om twaalf uur hun klokken te luiden.

Vorig jaar rond dezelfde tijd heeft de Nederlandse Bisschoppenconferentie om voorbede gevraagd voor de vervolgde christenen in het Midden-Oosten. De situatie blijft onveranderd slecht en daarom vraagt de Bisschoppenconferentie blijvend gebed en aandacht voor de medechristenen daar die zo veel te lijden hebben. Zij spoort parochies en individuele gelovigen ook aan om te zoeken naar concrete mogelijkheden om vervolgde christenen hulp te bieden.

NEDERLANDSE BISCHOPPEN ROEPEN OP TOT HULP AAN VLUCHTELINGEN

8 september 2015

Paus Franciscus heeft zondag 6 september een oproep gedaan aan katholieke parochies en kloosters om onderdak te bieden aan vluchtelingen. De Nederlandse Bisschoppenconferentie heeft vandaag, 8 september, over deze oproep vergaderd en zegt: “Wij willen daar gehoor aan geven.”

In de verschillende bisdommen wordt al langer nagedacht over de problematiek rondom vluchtelingen en hoe de R.-K. Kerk hierin kan helpen. De bisschoppen zijn blij dat de paus deze problematiek nogmaals nadrukkelijk op de agenda plaatst en zoeken in hun eigen bisdommen contact met regionale organisaties en lokale overheden om te kijken wat er concreet gedaan kan worden en hoe dit kan aansluiten op al bestaande initiatieven.

De bisschoppen roepen de gelovigen op om met paus Franciscus hun hart open te zetten voor de vluchtelingen die naar ons land komen. “We stimuleren gelovigen om zich te melden voor vrijwilligerswerk bij bijvoorbeeld asielzoekerscentra, waar onder de vluchtelingen vaak behoefte is aan een Nederlandse buddy, die kan helpen de weg te vinden bij Nederlandse instanties. Zo kan het voor bijvoorbeeld christelijke vluchtelingen van grote waarde zijn om met een geloofsgenoot uit Nederland op te trekken.” Gastvrijheid kan verder op vele manieren worden getoond, ook door mensen eens uit te nodigen voor een kop koffie, een maaltijd of een gezamenlijke activiteit. Goederen geven kan ook, maar de bisschoppen adviseren daarbij gehoor te geven aan de adviezen van professionele organisaties met betrekking tot wat er nodig is.

Collecte

De gezamenlijke bisschoppen roepen voor zondag 20 september, aan het begin van de Vredesweek, op tot een kerkdeurcollecte in de parochies, waarvan de opbrengst bedoeld is voor hulp aan vluchtelingen in Nederland en in het land van herkomst. De bisschoppen vragen gelovigen daaraan royaal bij te dragen, naast een eventuele gift aan Nederlandse hulporganisaties die zich inzetten voor vluchtelingen. Ook voor de langere termijn zoekt de Bisschoppenconferentie naar mogelijkheden om katholieke hulporganisaties op dit vlak te ondersteunen.

Daarnaast wil de Bisschoppenconferentie op korte termijn in gesprek met de landelijke professionele organisaties die de opvang van vluchtelingen in ons land regelen. “Op deze manier willen we in kaart brengen wat er precies nodig is om een gezin of meerdere vluchtelingen in een geloofsgemeenschap op te kunnen vangen.”

De Bisschoppenconferentie werkt aan een uitgebreide verklaring over de diverse aspecten van het vluchtelingenvraagstuk en vraagt om gebed voor alle vluchtelingen.

BARMHARTIG ALS DE VADER

Brief van de R.-K. bisschoppen van Nederland bij gelegenheid van het 'Heilig Jaar van de Barmhartigheid'

15 september 2015

Christenen geloven dat wij door God geschapen zijn om in liefde en eenheid met Hem te leven. Onze Heer Jezus Christus is ons voorgegaan naar het huis van God onze Vader, om voor ons een plaats gereed te maken (vgl. Johannes 4, 2-3). Jezus is de deur tot de Vader, die ons bij Hem wil doen thuiskomen.

Dat geloof wil ons -die door het Doopsel kinderen van de Vader zijn geworden- zeer verantwoordelijk doen omgaan met het leven dat wij van God gekregen hebben, met onze naaste door God aan ons toevertrouwd, met de wereld die Hij ons in beheer heeft gegeven.

Om het essentiële belang van onze thuiskomst bij God te benadrukken en ons daartoe de weg te wijzen, heeft paus Franciscus een *'Buitengewoon Jubileum van de Barmhartigheid'* afgekondigd. Dat heeft hij gedaan in de bul *'Misericordiae vultus'* van 11 april 2015, die door de Nederlandse bisschoppen in een vertaling is uitgegeven (zie: www.heiligjaarvandebarmhartigheid.nl). De paus begint deze bul met de woorden: *"Jezus Christus is het gelaat van de barmhartigheid van de Vader."* Paus Franciscus nodigt ons uit om in het Heilig Jaar door een speciale Heilige Deur te gaan: de *'Deur van de Barmhartigheid'*. Dat is een deur om bij God de Vader thuis te komen; deze deur is een beeld voor Jezus Christus, door wiens lijden, dood en verrijzenis wij tot Gods eeuwig Vaderhuis toegang hebben.

Het Heilig Jaar zal beginnen op 8 december 2015. Die datum is bewust gekozen omdat het die dag de vijftigste verjaardag is van de afsluiting van het Tweede Vaticaans Oecumenisch Concilie (1962-1965). Dan zal de paus de Heilige Deur van de Sint Pieter te Rome openen. De zondag daarop -de Derde zondag van de Advent- zal hij de Heilige Deur van zijn kathedraal van Rome, de St. Jan van Lateranen, openen. In ieder bisdom ter wereld en dus ook in Nederland, zullen die zondag eveneens één of meerdere deuren geopend worden, een *'Deur van de Barmhartigheid'* waar ieder die erdoor binnentreedt -aldus de paus- *"de liefde van God, die troost, vergeeft en hoop geeft, zal kunnen ervaren."*

De paus opent het Heilig Jaar op het Hoogfeest van de Onbevleete Ontvangenis van de Heilige Maagd Maria. God heeft Maria vrijgehouden van alle zonden, vanaf het allereerste begin van haar bestaan, met het oog op Zijn menswording in haar. Zo werd Maria een heilige tempel van God. Zo zijn ook wij door Hem bedoeld: vrij van zonden, van alle kwaad, geheel vervuld van Zijn liefde en licht.

Het Heilig Jaar biedt ons een bijzondere gelegenheid om ons eigen leven te zuiveren van wat onoprecht en donker is, van wat ons verwijdert van God, onze naaste of onszelf. Daartoe heeft onze Heer Jezus ons het sacrament van Gods barmhartigheid gegeven: het sacrament van boete en verzoening, de biecht.

Door dat sacrament gaan wij naar God, de barmhartige Vader, om Zijn vergevende liefde te ontvangen. De paus wil met dit Heilig Jaar van de Barmhartigheid juist ook dit sacrament een centrale plaats geven, omdat wij hierdoor heel persoonlijk tot God gaan, die ons in de persoon van de priester ontvangt en ons Zijn vergeving wil schenken.

Daartoe worden zoals gezegd overal ter wereld in elk bisdom één of meer kerken door de bisschop aangewezen waar ook een Heilige Deur zal zijn. In die kerk zal er gelegenheid zijn voor het ontvangen van het sacrament van Gods barmhartigheid. Dit alles om door Jezus Christus Gods genade te ontvangen, om geestelijk vernieuwd te worden en *“om zelf metterdaad teken te worden van het handelen van de Vader.”* Het Heilig Jaar wil in ons uitwerken dat wij zelf *‘Barmhartig als de Vader’* zijn. Jezus zegt immers: *“Wees barmhartig zoals jullie Vader barmhartig is”* (Lucas 6, 36).

Dit roept de gedachte op aan de gelijkenis van Jezus in het Evangelie van Lucas over de terugkeer van de verloren zoon (Lucas 15, 11-32). De vader ontvangt zijn kind -door de zonde van hem afgedwaald- weer met open armen in zijn huis. Rembrandt van Rijn heeft dat in de laatste jaren van zijn leven op zeer ontroerende wijze verbeeld. De priester Henri Nouwen heeft in zijn boek *‘Eindelijk thuis’* hierover treffend geschreven. Zo wijst hij erop dat Rembrandt de vader heeft afgebeeld als een blinde. Daarmee wordt uitgedrukt dat God ons mensen niet met de ogen ziet, maar met het hart, Zijn hart van grenzeloze liefde. De mantel van de vader is open en rood van kleur; de verloren zoon wordt omgeven door goddelijke liefde. De handen

van de vader rusten op de rug van de zoon: de een is stevig en drukt de zoon krachtig tegen zich aan -het is de hand van een vader- en de andere hand is ranker -die van een moeder- en streelt troostend. Het hoofd van de zoon die verloren was, rust in de schoot van de vader. Zo drukt Rembrandt uit: door de terugkeer naar zijn vader wordt de zoon opnieuw geboren.

Het Heilig Jaar van de Barmhartigheid wil ons die liefde van God onze Vader geven, waardoor ons hart, ja heel ons leven zich vernieuwt, zodat wij verder groeien in onze relatie met God, zo nodig terugkeren naar de schoot van de Vader. Het Heilig Jaar is een oproep om tot inkeer te komen, indachtig Jezus' woord: *“Zo, zeg Ik u, heerst er vreugde onder de engelen van God over één zondaar die tot inkeer komt”* (Lucas 15, 10).

Misschien denken wij: het valt allemaal wel mee, ik doe toch mijn best, fouten maken is menselijk. Het sacrament van de biecht is voor mij niet (zo) nodig. In ons land is het sacrament van de biecht bij velen niet bekend of buiten beeld geraakt, dusdanig dat menigeen is gaan denken dat het afgeschaft zou zijn. Niets is minder waar. Dit sacrament is immers een gave van Christus, een paasgave (vgl. Johannes 20, 19-23), die een vaste plaats in ons geloofsleven toekomt.

We zien dat jongeren dit sacrament bijvoorbeeld leren kennen tijdens Wereldjongerendagen. Ook tijdens bedevaarten in Rome, Lourdes of andere plaatsen vinden steeds meer mensen de weg naar een priester die hen namens de Heer ontvangt, om hun zonden te vergeven, opdat zij met een blij en opgeruimd hart hun weg als kind van de Vader kunnen vervolgen.

Mensen kunnen soms jarenlang met een geheim of schuldgevoel rondlopen en dan kan dit sacrament nadien een diepe innerlijke bevrijding en vrede geven. Wij hopen dat dit Heilig Jaar van de Barmhartigheid voor velen de ruimte mag scheppen om dit sacrament te (her)ontdekken.

God heeft ons uit liefde geschapen en blijft ons roepen om Zijn beeld en gelijkenis te zijn, ook al is ons leven door de zonde geschonden, zijn wij liefdeloos geweest en hebben wij vooral onszelf gezocht, ten koste van God en medemens.

Leven als beeld van God, als kind van de Vader, door onze liefde voor Hem

en onze naaste, is gemakkelijker gezegd dan gedaan. Dat vraagt dat wij ons toeleggen op een waarachtig christelijk leven; dat ons bidden een aandachtig moment van ontmoeting met God is, dat onze naastenliefde oprecht is, dat we God en de medemens dienen, zonder onszelf te zoeken.

Wij kunnen niet zonder de genade van God, Zijn kracht en liefde. Die schenkt Hij ons door Zijn Heilige Geest, door Zijn Woord, door de sacramenten, in het bijzonder door de Eucharistie. Die liefde van God groeit en werkt in ons als wij evenals Jezus dienen, anderen in hun moeilijkheden en nood bijstaan, naar lichaam of geest, of beide.

Paus Franciscus schrijft: *“In dit Heilig Jaar zullen wij de ervaring kunnen opdoen ons hart te openen voor allen die leven in de meest hopeloze randgebieden van het bestaan die de moderne wereld op dramatische wijze doet ontstaan. ... Het is mijn vurig verlangen dat het christenvolk gedurende het Jubeljaar nadenkt over de werken van lichamelijke en geestelijke barmhartigheid. Het zal een manier zijn om ons geweten wakker te schudden dat vaak ingeslapen is ten overstaan van het drama van de armoede, en om steeds meer door te dringen tot de kern van het Evangelie, waar de armen de bevoorrechten zijn van de goddelijke barmhartigheid. De prediking van Jezus houdt ons deze werken van barmhartigheid voor, opdat wij kunnen begrijpen of wij wel of niet leven als Zijn leerlingen. Laten wij opnieuw de werken van lichamelijke barmhartigheid ontdekken: te eten geven aan de hongerigen, te drinken geven aan de dorstigen, de naakten kleden, de vreemdelingen opnemen, de zieken bijstaan, de gevangenen bezoeken, de doden begraven. En laten wij niet de werken van geestelijke barmhartigheid vergeten: de twijfelenden raad geven, de onwetenden onderrichten, de zondaars vermanen, de bedroefden troosten, beledigingen vergeven, lastige personen geduldig verdragen, tot God bidden voor de levenden en de doden.”*

In en vanuit onze Kerk zijn velen actief om met werken van barmhartigheid mensen in nood nabij te zijn, onder wie de vluchtelingen die reeds onder ons zijn of die nog bij ons hun toevlucht zullen moeten nemen. Wij hopen dat zij door de woorden van paus Franciscus bemoedigd zullen worden om hun goede werk voort te zetten. Wij zijn ons ervan bewust dat dit veel van een mens kan vragen.

In navolging van de paus willen wij uitdrukkelijk de uitnodiging laten klinken

om gedurende het Heilig Jaar (dat wordt afgesloten op 20 november 2016, het Hoogfeest van Christus, Koning van het Heelal) door de *'Deur van de Barmhartigheid'* te gaan, om onszelf toe te vertrouwen aan de barmhartige liefde van God en door de werken van barmhartigheid elkaar en anderen bij te staan. Dat is ook onze blijvende opdracht: dat wij als Kerk er zijn tot zegen van allen op deze wereld.

Wij hopen en bidden dat velen die liefde mogen ontvangen, op onze weg naar het huis van de Vader. Dat velen God mogen leren kennen, omdat wij in navolging van Jezus *'Barmhartig als de Vader'* zijn. Het is - aldus paus Franciscus - een levensprogramma dat even veeleisend is als rijk aan vreugde en vrede.

Utrecht, Feest Maria Geboorte - 8 september 2015
De R.-K. bisschoppen van Nederland

COA: KERKGEBOUWEN ONGESCHIKT VOOR OPVANG VLUCHTELINGEN

18 september 2015

De Bisschoppenconferentie heeft vandaag kennis genomen van het bericht dat het Centraal Orgaan Opvang Asielzoekers (COA) het aanbod van kerkgebouwen, conferentieoorden en internaten voor de opvang van vluchtelingen niet aanvaardt, omdat deze gebouwen daarvoor niet geschikt zijn. De Bisschoppenconferentie respecteert deze beslissing van de deskundigen.

Vandaag laat de Bisschoppenconferentie aan de bisdommen en parochies weten wat het COA besloten heeft op dit punt met het verzoek deze beslissing eveneens te respecteren. Dit doet verder niets af aan de oproep aan de gelovigen om het hart open te zetten voor de vluchtelingen en waar mogelijk bijvoorbeeld door gastvrijheid en/of vrijwilligerswerk behulpzaam te zijn, steeds in afstemming met de professionele instanties.

Komende zondag 20 september zal worden gecollecteerd in de parochies voor hulp aan vluchtelingen in binnen- en buitenland. De Bisschoppenconferentie vraagt nogmaals hier royaal voor te geven.

Een kleine delegatie van de Bisschoppenconferentie organiseert verder nog het gesprek met een aantal professionele organisaties om in kaart te brengen wat de R.-K. Kerk eventueel wel zou kunnen betekenen bij de opvang van vluchtelingen.

ERKENNING EN GENOEGDOENING INZAKE ONGEGROND VERKLAARDE KLACHTEN SEKSUEEL MISBRUIK 12 oktober 2015

Op voorstel van drs. W.J. (Wim) Deetman heeft de Rooms-Katholieke Kerk in Nederland besloten tot erkenning van en genoegdoening voor klagers over seksueel misbruik, van wie een onafhankelijke klachtencommissie de klacht ongegrond heeft bevonden. Het gaat hierbij om klagers die ter ondersteuning van hun klacht zich alleen maar konden beroepen op hun eigen verklaring en niet over verder steunbewijs beschikten, terwijl hun klacht authentiek en geloofwaardig is.

Het gaat om ongeveer 250 klagers, waarvan de meesten inmiddels via herziening, mediation of schikking erkenning en genoegdoening hebben gekregen.

Op advies van een onafhankelijke commissie bieden de Bisschoppenconferentie en de Konferentie Nederlandse Religieuzen een resterende groep van ongeveer 100 klagers met klachten die authentiek zijn erkenning en genoegdoening aan.

De Bisschoppenconferentie en de Konferentie Nederlandse Religieuzen hebben het initiatief genomen met deze slotactie om erkenning en genoegdoening te bieden aan alle klagers, ook al is hun klacht door de onafhankelijke klachtencommissie ongegrond bevonden. De Bisschoppenconferentie en de Konferentie Nederlandse Religieuzen hebben Wim Deetman gevraagd een voorstel te doen voor zo'n regeling.

Op de website van www.onderzoekrk.nl wordt de tekst van de regeling geplaatst.

Achtergrondinformatie

In het voorjaar van 2013 signaleerde de voorzitter van de Klachtencommissie dat de commissie in sommige gevallen een klacht niet gegrond kon verklaren door het ontbreken van steunbewijs, terwijl de Klachtencommissie er op basis van de authentieke en oprechte verklaring van de klager van overtuigd kon zijn dat er wel sprake was van seksueel misbruik. Deze ervaring was gaandeweg door de Klachtencommissie opgebouwd. Bij gelegenheid

van een Rondetafelgesprek, belegd door de Vaste Kamercommissie voor Veiligheid en Justitie op 28 maart 2013, kondigden de voorzitters van de Bisschoppenconferentie en de KNR aan dat na afloop van de behandeling van alle ingediende klachten gekeken zou worden naar de ongegrond verklaarde klachten.

In het verlengde hiervan werd in de 0-meting het voorstel (advies 25) gedaan om, nadat alle klachten waren behandeld, de ongegrond verklaarde zaken nog een keer te bekijken. Niet om een soort hoger beroep te creëren, maar om te bezien of er toch niet een vorm van coulance mogelijk is voor deze situaties. Dit advies werd door de Bisschoppenconferentie en de KNR overgenomen. De werkwijze kreeg al spoedig de titel van ‘Slotactie’ mee.

Mede op basis van de gesprekken in het Voorzittersoverleg werden de contouren voor de Slotactie opgesteld en in de vroege zomer van 2014 door de Bisschoppenconferentie en de KNR vastgesteld:

1. Slotactie. Er komt een Slotactie voor de zaken die ongegrond zijn verklaard. De Slotactie houdt in dat de klacht over het misbruik wordt beoordeeld op basis van de authenticiteit van het leed dat de klager heeft ondergaan. Het dossier van de Klachtencommissie is het uitgangspunt. De feiten en omstandigheden worden niet nog een keer inhoudelijk beoordeeld. De Slotactie is dus geen hoger beroep.
2. Onafhankelijke commissie. De Slotactie zal worden uitgevoerd door een onafhankelijke commissie. De commissie wordt ingesteld door de Bisschoppenconferentie en de KNR. De commissie geeft een bindend advies aan de bisschop/hogere overste over de authenticiteit van het leed dat de klager heeft ondergaan, en de hoogte van de genoegdoening.
3. Persoonlijke benadering. De bisschoppen en hogere oversten sturen de klagers van wie de klacht ongegrond is verklaard, een brief waarin zij hen de vraag voorleggen of zij in aanmerking willen komen voor erkenning en/of een genoegdoening en/of hulpverlening. Nadat de commissie zal hebben geadviseerd de klacht authentiek te verklaren, nemen de bisschoppen of hogere oversten dit advies over en delen dit mee aan de klagers met een persoonlijk begeleidend schrijven. Deze persoonlijke benadering past bij de gevoelde morele verantwoordelijkheid. De bisschoppen of hogere oversten zorgen ervoor dat de toegekende genoegdoening zo spoedig mogelijk aan

de klagers wordt overgemaakt.

4. Planning. De Slotactie wordt naar voren gehaald. Het uitgangspunt dat deze actie na de laatste uitspraak zou worden ingezet, werd verlaten. Hiermee wordt het verzoek van de voorzitter van KLOKK gehonoreerd.

In augustus 2014 vroegen de voorzitters van de Bisschoppenconferentie en de KNR aan de heer Deetman hen te adviseren over de Slotactie. Door het kort geding, dat VPKK aanspande met betrekking tot de sluitingsdatum van 1 juli 2014 voor de Klachtenregeling 2011 en de uitspraak van de voorzieningenrechter op 1 oktober 2014, waardoor de sluitingsdatum werd verschoven naar 1 mei 2015, is parallel daaraan de start van de Slotactie ook opgeschoven.

In gesprek met de diverse betrokkenen, waaronder ook de slachtoffergroepen, werkte de heer Deetman de Slotactie verder uit.

BRIEF INZAKE DE ANBI PUBLICATIEPLICHT aan de besturen van parochies en parochiële caritasinstellingen in het bisdom Rotterdam

Rotterdam
30 oktober 2015

Geacht bestuur,

De Rooms Katholieke Kerk in Nederland is door de Belastingdienst erkend als een Algemeen Nut Beogende Instelling (ANBI). Tot de Rooms Katholieke Kerk in Nederland behoren onder andere bisdommen, parochies, PCI-en en andere katholieke instellingen.

Dit betekent dat ook u een ANBI bent.

ANBI voordelen

Wie aan een ANBI een gift doet, mag het bedrag aftrekken van de inkomstenbelasting. Een ANBI die giften, legaten of erfenissen ontvangt, is vrijgesteld van schenk- en erfbelasting. Deze fiscale voordelen zijn, in tijden waarin de financiën van veel parochies en PCI-en onder druk staan, van groot belang.

Transparantie

Om gebruik te mogen maken van de voordelen geldt een publicatieplicht. Deze publicatieplicht past bij de openheid die van kerkelijke instellingen verwacht mag worden en sluit aan bij de wens van schenkers om open en transparant geïnformeerd te worden over het bestuur, de inkomsten en bestedingen van parochies en PCI-en.

Publicatieplicht

Uiterlijk per 1 januari 2016 moet iedere parochie en iedere PCI aan de publicatieplicht voldoen. Deze publicatieplicht houdt in dat op een website een aantal gegevens dient te worden gepubliceerd, zodat geïnteresseerden dit eenvoudig kunnen raadplegen.

De te publiceren gegevens zijn bij het bisdom bekend. Het bisdom zal daarom voor u regelen dat alle benodigde gegevens eind 2015 op een landelijke ANBI-

site van de Rooms-Katholieke Kerk in Nederland gepubliceerd worden.

Kortgezegd dienen de volgende gegevens online gepubliceerd te worden.

1. Naam van de parochie of PCI (zoals vermeld in decreet)
2. RSIN nummer (fiscaal nummer, zoals toegekend door de Belastingdienst). Nog niet alle parochies en PCI-en hebben een RSIN nummer. De Belastingdienst is momenteel bezig met het toekennen van de RSIN nummers. Zodra het bisdom de RSIN nummers van de Belastingdienst ontvangt, wordt u geïnformeerd over uw RSIN nummer.
3. Contactgegevens (post-, email-, bezoekadres, telefoonnummer)
4. Bestuursamenstelling. Alleen de functies van de bestuursleden worden opgenomen. De namen en adressen van bestuursleden worden niet vermeld.
5. Doelstelling/visie. Dit betreft de doelstelling van parochies en PCI-en in algemene zin, zoals vastgelegd in het Algemeen Reglement voor het bestuur van een Parochie/PCI.
6. Beleidsplan. Er wordt verwezen naar een standaard beleidsplan met een algemene tekst. Daarnaast is het van belang dat u op uw eigen website uw (pastorale) beleidsplan plaatst, om zo kleur te geven aan de eigen identiteit van uw parochie of PCI. Via een link op de publicatiesite wordt dan verwezen naar de website van de parochie/PCI.
7. Beloningsbeleid. Er wordt verwezen naar de (inter)diocesane regelingen.
8. Jaarlijks verslag van de uitgeoefende activiteiten (op hoofdlijnen). Er wordt volstaan met een algemene omschrijving van de activiteiten van een parochie/PCI. Voor een uitgebreide omschrijving van de activiteiten kan verwezen worden naar de website van de parochie/PCI.
9. Voorgenomen bestedingen met een toelichting daarop.
10. Financiële verantwoording (samenvatting en verkorte staat van baten en lasten)

Later dit jaar ontvangt u van mij meer informatie en de URL waarop uw gegevens zijn gepubliceerd.

Mocht u naar aanleiding van deze brief vragen hebben, dan kunt u die stellen via anbi@bisdomrotterdam.nl. U wordt uitdrukkelijk verzocht om zelf geen contact met de Belastingdienst op te nemen.

Vertrouwende u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Met vriendelijke groet,

mr J.C.G.M. Bakker
algemeen econoom

**PAROCHIES EN CARITASINSTELLINGEN ANBI-PROOF OP
1 JANUARI 2016
5 november 2015**

Parochies en parochiële caritasinstellingen in de Nederlandse bisdommen moeten per 1 januari 2016 voldoen aan de nieuwe regelgeving voor Algemeen Nut Beogende Instellingen (ANBI). Ze krijgen te maken met een publicatieplicht waarbij bepaalde gegevens via internet openbaar moeten worden gemaakt. Het publiceren van deze gegevens past bij de openheid die van kerkelijke instellingen verwacht mag worden.

Vanuit het landelijk secretariaat van de R.-K. Kerk en de bisdommen is een operatie ingezet om het voor parochies en parochiële caritasinstellingen mogelijk te maken aan de publicatieplicht te voldoen.

Ook andere kerkelijke instellingen krijgen met de publicatieplicht te maken.

**OPBRENGST COLLECTE VOOR VLUCHTELINGEN NAAR
FOCOLARE EN CARITAS SYRIË
14 december 2015**

De collecte die op zondag 20 september 2015, aan het begin van de Vredesweek, is gehouden, heeft in totaal € 75.000,- opgebracht. De Bisschoppenconferentie had tot deze collecte opgeroepen met de bedoeling vluchtelingen zowel in het land van herkomst als in Nederland te steunen. Ook de bestemming is bekend en het geld gaat deels naar Caritas Syrië en deels naar Focolare.

Wat betreft hulp aan vluchtelingen in het land van herkomst heeft de Bisschoppenconferentie ervoor gekozen € 37.500,- via Caritas Syrië ter beschikking te stellen aan de bisschop van Aleppo voor voedselhulp aan families in deze belaagde stad.

De andere helft van de opbrengst van de kerkcollecte is overgemaakt naar de Focolarebeweging in Nederland die meer dan 100 minderjarige vluchtelingen uit Syrië en Eritrea crisisnoodopvang bij de abdij Mariënkroon heeft geboden. Focolare beziet of zij opnieuw opvang van vluchtelingen op haar terrein kan regelen, waarbij zij de opbrengst van de collecte wil gebruiken om verschillende projecten op te starten voor integratie van vluchtelingen in onze maatschappij. Projecten die bovendien de eenheid en dialoog bevorderen tussen de verschillende maatschappelijke groeperingen en religies.

HERBERGZAAM NEDERLAND

Brief van de R.-K. bisschoppen van Nederland over de opvang van vluchtelingen

15 december 2015

Christenen vieren in deze decembermaand Advent. Wij leven met verwachting toe naar Kerstmis, het geboortefeest van onze Heer. God is in Jezus Christus voor ons mens geworden om ons bestaan te delen. Hij deed dat in een kwetsbaar kind, waarvoor geen plaats was in de herberg. Een kind dat moest vluchten naar een ver vreemd land om te ontkomen aan de moordenaarshand van Herodes.

Als wij nadenken over de komst van vluchtelingen naar ons land, staat ons deze ervaring van het Christuskind met Maria en Jozef voor ogen. In iedere vluchteling zien wij het gelaat van Christus die ons zegt: “Ik was vreemdeling en gij hebt Mij opgenomen” (Matteüs 25, 35). In iedere mens in nood komt de Heer zelf tot ons en doet Hij een beroep op onze bereidheid om zorg en hulp te verlenen. Hij vraagt ons om barmhartig te zijn zoals Hij.

Op 8 december 2015, het Hoogfeest van Maria Onbevlekt Ontvangen, heeft paus Franciscus een ‘Heilig Jaar van de Barmhartigheid’ geopend. Het barmhartige gelaat van God zal oplichten wanneer wij de mensen herbergen die tot ons komen, omdat zij in hun eigen land niet veilig zijn, verdrukt en vervolgd worden en geen toekomst hebben voor henzelf en hun kinderen.

Een blik op de actuele situatie

Wereldwijd zijn er nu ongeveer 60 miljoen vluchtelingen en ontheemden. Dat is het hoogste aantal sinds de Tweede Wereldoorlog. Zij vluchten voor oorlog, geweld, discriminatie en vervolging, extreme armoede of klimaatverandering. De overgrote meerderheid zoekt bescherming in eigen land of in een buurland. De omstandigheden in opvanglocaties zijn slecht en de kampen zijn overbelast door het hoge aantal vluchtelingen.

Om aan deze uitzichtloze situatie te ontsnappen kiest een deel van de vluchtelingen ervoor om naar Europa te reizen. Legale en veilige wegen om Europa te bereiken zijn er nauwelijks.

Nietsontziende mensensmokkelaars spelen hierop in. Uiteindelijk zijn zeer risicovolle reizen de enige mogelijkheid om naar Europa te komen. Tot nu toe zijn naar schatting van de VN Vluchtelingenorganisatie UNHCR meer dan 800.000 vluchtelingen de Middellandse Zee overgestoken. En de gevolgen daarvan kunnen we iedere dag in de media zien. Duizenden mannen, vrouwen en kinderen hebben die reis niet overleefd. Voor hen die de reis wel overleven, zijn de moeilijkheden en angsten vaak niet voorbij. In de ontvangende landen van Europa ontbreekt helaas nog altijd een helder en consistent beleid voor de opvang en begeleiding van vluchtelingen. Lange procedures, onzekerheid over toekomstig verblijf en weerstand in de samenleving tegen de nieuwkomers zijn lastig te nemen barrières.

In Europa en dus ook in Nederland is de komst van vele nieuwe vluchtelingen inmiddels een dagelijkse realiteit, dichtbij huis. Dit blijft de belangrijkste uitdaging voor onze samenleving in de komende jaren. Er wordt gesproken over een “vluchtelingen crisis”. De situatie waarin de vluchtelingen verkeren en de vragen rond opvang en integratie, houden ook ons bisschoppen volop bezig. Wanneer wij luisteren naar de ervaringen van vluchtelingen, van mensen die met en voor hen werken, binnen en in de nabijheid van onze bisdommen en parochies, beseffen wij dat er op veel vragen niet altijd pasklare antwoorden zijn. Juist daarom is het van belang de waarden en normen voor ogen te houden die noodzakelijk zijn voor “goed samenleven”.

Wij leggen in deze brief een aantal overwegingen voor aan alle medeburgers, en in het bijzonder aan parochies en plaatselijke geloofsgemeenschappen, vanuit onze opdracht om Christus en zijn Evangelie te verkondigen. Het opkomen voor gerechtigheid voor ieder mens is daar onlosmakelijk mee verbonden. Leidende principes daarbij zijn de menselijke waardigheid, solidariteit en naastenliefde.

Goed samenleven

In de samenleving zien wij twee reacties op de komst van de nieuwe vluchtelingen: enerzijds de stelling dat iedere vluchteling welkom moet zijn; anderzijds het pleidooi voor het sluiten van de grenzen. Ook binnen onze eigen katholieke geloofsgemeenschap leven verschillende en niet zelden aan elkaar tegengestelde meningen en gevoelens. Daarbij constateren wij een grote bereidheid om vluchtelingen de helpende hand toe te steken. Wij zien een positieve instelling bij duizenden vrijwilligers die zich melden bij

opvangcentra en asielzoekerscentra; zij nemen initiatieven om vluchtelingen in de lokale gemeenschap te verwelkomen. Tegelijkertijd leeft er angst en onzekerheid over de impact die deze groep op onze samenleving zal hebben. Er heerst economische en sociale onzekerheid, er is een vertrouwenscrisis in de relatie tussen burgers en de politiek. De toegang tot de arbeidsmarkt, huisvesting en tot sociale voorzieningen staat al onder druk. Mensen stellen vragen bij het draagvlak van onze solidariteit. Kunnen en willen al deze vluchtelingen zich wel inpassen in onze Westerse cultuur?

Deze begrijpelijke zorgen en onzekerheden vragen om een realistisch antwoord van hen die politieke verantwoordelijkheid dragen, van de kerken en van maatschappelijke organisaties. Samen dragen wij verantwoordelijkheid voor goed samenleven en voor het algemeen welzijn. Dat is het welzijn van ons allemaal, afzonderlijke personen, gezinnen en kleinere groepen, die zich verenigen tot een sociale gemeenschap, een organisch geheel dat veel meer is dan de optelsom van de samenstellende delen.

Wij maken ons zorgen over de toon van het vluchtelingen- en asieldebat in ons land. Slogans en generaliserende oordelen helpen ons niet verder. Intimidatie en geweld zijn onaanvaardbaar. Vanuit het gegeven dat de mens geroepen is tot goed samenleven, klinkt het appèl om gezamenlijk te zoeken naar oplossingen met respect voor mensen met een andere religie, culturele achtergrond of levensovertuiging.

Wij verzetten ons tegen elke vorm van discriminatie en vreemdelingenhaat, omdat daardoor de diepste waardigheid van elke mens wordt miskend en geschonden. Het is tegelijkertijd ook nodig ervoor te waken dat achter elke angst, onenigheid of discussie meteen racisme en discriminatie worden vermoed. De ontmoeting tussen verschillende culturen leidt er toe dat waarden en normen over en weer ter discussie worden gesteld. Dat gesprek, in al zijn diversiteit, moet in alle openheid gevoerd kunnen worden.

Wij christenen mogen ons bij de ervaring van angst of onzekerheid laten leiden door het geloof dat de Heer met ons is als degene die in deze stormachtige tijden tot ons spreekt: “Weest gerust. Ik ben het. Vreest niet” (Marcus 6, 50). Door Christus kunnen we onze angst overwinnen en met vertrouwen opstaan voor de ontmoeting met de ander en ons daarbij laten leiden door

liefde en geduld. Wij zijn geroepen om, voorbij alle angst, een christelijk - sociaal antwoord te vinden op de uitdagingen waarvoor we ons gesteld zien.

Wij pleiten voor een principiële én realistische houding: mensen in nood moeten worden geholpen en tegelijkertijd moet onze kostbare en kwetsbare vrijheid worden beschermd. Wij hebben als mens en christen de plicht om vluchtelingen, medemensen in nood, de helpende hand toe te steken. Van vluchtelingen mag worden gevraagd eraan mee te werken dat door hun komst onze samenleving niet ontwricht raakt, maar een veilige plek blijft voor allen, Nederlanders en migranten. Ook vluchtelingen hebben de plicht om minderheden en mensen met andere religies en levensbeschouwingen te respecteren. Goed samenleven is een verantwoordelijkheid van ons allemaal. Wij én de vluchtelingen hebben verplichtingen tegenover elkaar. Om in de vervulling van deze wederzijdse plichten vruchtbaar met elkaar op te trekken, dienen we de weg van de dialoog te bewandelen. Vanuit onze gemeenschappelijke verantwoordelijkheid voor zo'n dialoog kunnen we op zoek gaan naar goede oplossingen met respect voor iedere medemens.

Het is de taak van de overheid om een rechtvaardig asielbeleid te ontwikkelen en te handhaven dat het algemeen welzijn, in het bijzonder de cohesie in onze samenleving, dient en bevordert. Wij vragen van de overheid in het bijzonder er op toe te zien dat mensen die vanwege discriminatie zijn gevlucht, hier niet het risico lopen opnieuw gediscrimineerd te worden, maar dat zij zich hier veilig weten.

De nood van vluchtelingen beantwoorden

Het Evangelie vraagt van ons om gerechtigheid te doen en liefde te betonen in onze omgang met vluchtelingen. Hoe gerechtigheid en liefde zich tot elkaar verhouden, legde paus Benedictus XVI uit in zijn Encycliek *Caritas in veritate*: “De liefde overstijgt de gerechtigheid, want liefhebben is geven, de ander geven van datgene wat “van mij” is; maar het ontbreekt de liefde nooit aan gerechtigheid, die mij ertoe brengt de ander te geven wat “van hem” is, wat hem op grond van zijn bestaan en zijn werken toekomt. Ik kan de ander niets “schenken” van wat van mij is, zonder hem op de eerste plaats gegeven te hebben wat hem rechtmatig toekomt. Wie de ander met naastenliefde tegemoet treedt, is allereerst rechtvaardig jegens hem.” (nr. 6)

Voorts komen we in het spreken van de Kerk over sociale vraagstukken steeds drie principes tegen: menselijke waardigheid, solidariteit en naastenliefde. De universele menselijke waardigheid vloeit voort uit het feit dat God ons heeft geschapen naar Zijn beeld en gelijkenis. Op basis daarvan heeft ieder mens een onvervreemdbaar recht op leven en op bescherming van dat leven. Solidariteit, vervolgens, is voor de Kerk niet een beroep op het gevoel of sentiment van mededogen of medelijden, maar berust op het besef van de wezenlijke wederzijdse afhankelijkheid van alle mensen en de herkenning van onszelf in de ander. Omdat ieder mens onze naaste is, mag niemand worden buitengesloten. Voor discriminatie of nationalisme is in het Evangelie geen plaats.

In zijn boodschap voor de Werelddag voor Migranten en Vluchtelingen op 17 januari 2016 wijst paus Franciscus op het Evangelie van Barmhartigheid dat ons geweten aanspreekt en ons belet om de ellende van anderen als vanzelfsprekend te beschouwen. Hij roept ons op om, geïnspireerd door de goddelijke deugden van geloof, hoop en liefde, de nood van vluchtelingen te beantwoorden met werken van geestelijke en lichamelijke barmhartigheid. De paus wijst er op dat de Bijbelse openbaring ons oproept de vreemdeling te ontvangen en zo de deuren voor God te openen. In het gezicht van de anderen ontwaren we immers het gezicht van Jezus Christus zelf. De paus is niet blind voor de discussies rond opvang van vluchtelingen en migranten, maar bepleit barmhartigheid en geeft aan dat ieder verantwoordelijk is voor zijn en haar broeder of zuster.

In het maatschappelijke debat over de opvang van vluchtelingen dreigt het belang van de handhaving van mensenrechten ondergesneeuwd te raken. Asielzoekers zijn geen dossiers, maar mensen met rechten en een onvervreembare menselijke waardigheid. De mensenrechten moeten centraal blijven staan in het migratiebeleid. Vluchtelingen zijn als menselijke personen geen probleem, maar wat hen overkomt is een probleem, een symptoom van het onrecht in de wereld. Zij laten ons zien dat er iets grondig mis is in onze wereld. Het Westen heeft, actief of passief, bijgedragen aan de destabilisatie van de landen waar vluchtelingen vandaan komen. De economische en politieke beslissingen van Westerse landen hebben mede geleid tot een ontwrichting van het thuisland van de vluchtelingen, hetgeen voor hen het motief was om huis en haard te verlaten. Er rust een grote ver-

antwoordelijkheid op de internationale gemeenschap om de vrede en de mondiale sociale gerechtigheid te herstellen en te handhaven.

Hoe kan onze geloofsgemeenschap helpen?

Paus Franciscus heeft op zondag 6 september jl. een oproep gedaan aan katholieke parochies en kloosters overal ter wereld om onderdak te bieden aan vluchtelingen. In een reactie daarop schreven wij op 8 september jl. dat we daar gehoor aan willen geven. Wij zijn ons ten diepste bewust van onze taak in dezen. Wij voelen ook de noodzaak om hierin met de andere kerken en met organisaties uit het maatschappelijk middenveld samen te werken. In de verschillende bisdommen wordt al langer nagedacht over de problematiek rondom vluchtelingen en over de vraag hoe de Rooms-Katholieke Kerk hierin kan helpen. We zijn blij dat de paus wereldwijd deze problematiek nogmaals nadrukkelijk op de agenda plaatst en we zoeken in onze bisdommen contact met regionale organisaties en lokale overheden om te kijken wat nodig is, wat er concreet gedaan kan worden en hoe dit kan aansluiten op al bestaande initiatieven.

In CIO-verband (het Interkerkelijk Contact in Overheidszaken) neemt de Bisschoppenconferentie deel aan het overleg over de vraag of en zo ja op welke wijze de kerken een bijdrage kunnen leveren aan het bieden van onderdak aan vluchtelingen.

Op lokaal niveau gebeurt al heel veel. Wij kennen tal van stimulerende voorbeelden van vrijwilligerswerk. Bijvoorbeeld in asielzoekerscentra, waar onder de vluchtelingen vaak behoefte is aan mensen die kunnen helpen de weg te vinden bij Nederlandse instanties. Zo kan het voor christelijke vluchtelingen van grote waarde zijn om met een geloofsgenoot uit Nederland op te trekken en opgenomen te worden in een parochiegemeenschap. Gastvrijheid kan op vele manieren worden getoond, door mensen eens uit te nodigen voor een kop koffie, een maaltijd, een viering of een andere gezamenlijke activiteit. Waar kleding wordt ingezameld, zie je contact ontstaan. Waar samen wordt gesport en kinderen samen spelen, zie je verbinding ontstaan. Waar les wordt gegeven, zie je verbanden ontstaan tussen leerkrachten en leerlingen. Waar mensen geen vreemden meer zijn, groeit de gemeenschap. Het is overigens belangrijk om in het vrijwilligerswerk rekening te houden met adviezen van professionele organisaties met betrekking tot wat er nodig is.

Wij willen het vele goede werk dat door mensen uit onze geloofsgemeenschappen voor vluchtelingen wordt gedaan, blijven ondersteunen en bevorderen. Vanuit die betrokkenheid zullen wij daarom zoeken naar adequate wegen om tussen parochies, religieuzen en andere geloofsgemeenschappen de uitwisseling te bevorderen van ideeën en praktijkervaringen die kunnen bijdragen aan de hulp aan vluchtelingen.

Tot besluit

Wij zijn dankbaar en hebben grote waardering voor de inzet van velen binnen en buiten onze geloofsgemeenschap, beroepskrachten en vrijwilligers, die zich iedere dag onvermoeid inspinnen voor een menswaardige opvang van mensen in nood!

Maar zeker zo belangrijk is het wegnemen van de oorzaken voor de vluchtelingenstroom. De oplossing is niet dat we meer en hogere hekken plaatsen om vluchtelingen tegen te houden. De oplossing ligt in een gemeenschappelijke inzet -op de eerste plaats van internationale organisaties en westerse landen- voor een menswaardige en veilige wereld voor iedereen.

Voor Jezus, Maria en Jozef was er in de herberg van Bethlehem geen plaats. Dit terwijl de Heilige Schrift op vele plaatsen indringend spreekt over het gebod om herbergzaam te zijn voor de medemens in nood die aan onze deur klopt. Het Bijbelse appèl herbergzaam te zijn voor de vluchtelingen in ons midden klinkt in onze tijd zo indringend dat geen christen daarvoor de oren mag en kan sluiten.

Zoals hierboven al is gezegd: in deze Advent heeft paus Franciscus in Rome het Heilig Jaar van de Barmhartigheid (8 december 2015 - 20 november 2016) geopend, mede met het doel dat wij door Jezus na te volgen in deze wereld het gelaat van Gods barmhartigheid weerspiegelen, dat Hij in Persoon is.

Wij spreken de wens uit dat het respect voor de menselijke waardigheid en de barmhartigheid voor ieder mens, waartoe paus Franciscus met dit bijzonder Heilig Jaar heel de mensheid oproept, leidend beginsel mag zijn voor de leiders van de volkeren en voor ons allen.

Utrecht, Kerstmis 2015

De R.-K. bisschoppen van Nederland

HOMILIE

**van Mgr. Dr. J.H.J. van den Hende bij de Nationale Bedevaart Brielle 2015,
Bedevaartskerk van de HH. Martelaren van Gorcum te Brielle, 11 juli 2015**

2 Korintiërs 4, 7-25; Matteüs 10, 17-22

1. Broeders en zusters in Christus. Opnieuw mogen wij met velen de nationale bedevaart houden. U bent van ver gekomen en van dichtbij. En gelukkig dat er ook mensen van héél dichtbij zijn, want die hebben veel werk verzet om de bedevaartskerk voor te bereiden voor vandaag. Sommigen van u komen uit de streken waar de martelaren hebben gewoond, of hebben hun jeugd doorgebracht op plekken die verbonden zijn met de martelaren. Op verschillende plaatsen en in parochies zijn hun namen tot op de dag van vandaag nog steeds dierbare namen. Bij deze bedevaart mogen we ook nu enkele van de medebroeders van de martelaren van destijds verwelkomen, broeders franciscanen en dominicanen. Zij zijn als leden van dezelfde religieuze orden direct verbonden met de martelaren van toen. En wat ons allen in deze bedevaart bindt aan de geloofsgetuigen van Gorcum is ons gezamenlijke geloof in Christus onze Heer.

Nu we hier samen ter bedevaart zijn in Brielle benadrukken we onze continuïteit in geloof. Niet met een somber gezicht van: we zijn er nog steeds, maar: we zijn met de Heer op weg en dat is nooit gestopt. Onze weg kent pieken en dalen, maar het is een onafgebroken weg, een weg met de Heer. Continuïteit in geloof. Het gaat ook om solidariteit tussen de generaties, generaties die het geloof aan elkaar doorgeven en samen vieren. Vandaag mogen we zo deze eucharistie vieren, met de kracht van het geloof die ons gegeven wordt, met de kracht van de Heer.

2. “Dienstbaar tot in de dood” staat op het boekje van deze viering. Dienstbaar is een woord dat ons verbindt met Jezus Christus zelf, die heeft gezegd: Ik ben gekomen om te dienen en niet om gediend te worden (Matteüs 20, 28). De Heer die de voeten waste, ook al was dat een werk voor slaven. Hij zei: wat Ik doe, doe dat evenzo (Johannes 13, 15).

Dienstbaarheid staat in het centrum van het evangelie. Als dat woord klinkt en wanneer dienstbaarheid inhoud krijgt in ons leven dan is de continuïteit met de Heer en zijn blijde boodschap gegeven. Het blijft steeds onze

opdracht. Daar waar de Heer ons is voorgegaan, mogen ook wij als dienaren en dienaressen aanwezig zijn.

Dienstbaarheid valt niet altijd op. Veel dingen gaan in stilte, maar kunnen met overgave gebeuren. Dienstbaarheid wordt meer betoond in het publieke domein als je mensen ziet werken voor zieken en armen en mensen in nood. Hoeveel religieuzen zijn er in de afgelopen eeuwen niet actief geweest om die dienstbaarheid aan zieken en armen en mensen in nood heel concreet te maken. De dienstbaarheid die de Heer in het hart gegrift staat, mag ook onze belangrijke opdracht zijn. In het voorbije jaar hebben we in het bisdom Rotterdam uitgebreid stilgestaan bij de daden van liefde, die je de werken van barmhartigheid mag noemen (cf. Matteüs 25). Als we mensen in nood op ons af zien komen met allerlei vormen van pijn en gebrek, dan zegt Jezus in het evangelie tot ons: als je deze mensen tegemoet komt, dan kom je Mij tegemoet en wat je de minsten der mijnen hebt gedaan, heb je aan Mij gedaan (cf. Matteüs 25, 40). Die dienstbaarheid is niet weg te denken uit het leven van onze Heer en het evangelie van zijn liefde is niet weg te denken uit ons geloofsleven van dag tot dag.

3. Ook staat er op het boekje: “tot in de dood”. Vaak schrikken we als we het woord dood horen. De dood is toch wel onbekend en we willen er liever niet aan denken. Wat staat ons in het uur van onze dood te wachten? Wat gaat er met ons gebeuren? We zeggen wel: de dood hoort bij het leven. Maar o wee als we er mee in aanraking komen. Dan zijn we er minder nuchter onder. Er heerst in onze wereld bovendien zoveel dood door onrecht, strijd en vervolging.

De dood wordt in ons geloof niet ontkend. Is het niet de Heer zelf die stierf aan het kruis en die zijn leven gaf, terwijl mensen Hem bespuwden en bespotten en riepen: weg met Hem aan het kruis met Hem? Inderdaad, God die ons leven draagt is mens geworden en heeft naast ons willen staan in lijden en sterven.

Wat kunnen mensen zich alleen voelen op weg naar de dood en in het uur van sterven. Ook de Heer Jezus was eenzaam en ontredderd in de Hof van Olijven. Terwijl zijn vrienden sliepen, hilde Hij en vroeg: mag deze beker aan Mij voorbij gaan, maar niet mijn wil maar uw wil geschiede (cf. Matteüs 26, 39).

De dood aan het kruis. De vrienden hebben de gestorven Jezus in het graf gelegd met een steen ervoor (Matteüs 27, 59-60) en voor velen voelde dat als een grote steen op het eigen hart. De mensen evenwel die Hem hadden vervolgd, dachten: daar horen we niets meer van. Maar -zo kunnen we lezen in het evangelie- de Heer is waarlijk uit de dood opgestaan en opnieuw is Hij bij zijn vrienden gekomen en Hij zegt: vrede zij u (Johannes 20, 20.21).

De dood is verschrikkelijk. Maar we kunnen sinds Pasen zeggen dat zelfs in de dood er Iemand is die ons vasthoudt en dat de Heer ons niet loslaat. Jezus is de weg, de waarheid en het leven (cf. Johannes 14, 6). Dat maakt de dood niet ineens tot louter iets 'spannends'. Alsof je je neus dichthoudt en even onder water blijft. Nee, de dood is een vernedering en angst zal er zijn.

We lezen bij de apostelen dat die in kracht van de heilige Geest vol vuur verkondigden dat Jezus leeft en ze durfden hun eigen leven in de waagschaal te stellen omwille van de verkondiging van de paasboodschap (Handelingen 4, 20; 4, 33; 5, 29-32). Want de apostelen geloofden: Jezus zelf is ons voorgegaan in de dood, Hij is verrezen en Hij houdt ons vast en leidt ons naar eeuwig leven.

De eeuwen door hebben zo twee grote woorden een rol gespeeld in ons geloof: dienstbaarheid en -waar het gaat om de dood- eeuwig leven.

4. De martelaren van Gorcum waren dienstbaar tot in de dood. Ze hebben hun geloof laten spreken door hun overgave en volgehouden vertrouwen in de Heer. Maar wat zullen ze eenzaam zijn geweest in die benauwende uren. Ze konden elkaar tot bemoediging zijn en als de antwoorden van het geloof stokten waren ze in staat elkaar te helpen om hun belijdenis tot het laatste toe uit te spreken. Maar wat zullen ze pijn hebben gehad en bang zijn geweest. Hoe lang hang ik daar? Ga ik stikken? Broeders en zusters, ze hebben het tot het einde toe volgehouden, omdat ze geloofden dat de Heer leeft en hen door de dood heen vasthoudt. Ze mogen leven met de Heer voor altijd.

5. Dienstbaar tot in de dood. Ook op 9 juli 1572 is door de beulen van de martelaren misschien gedacht: van dat geloof zien we niets meer terug. Maar juist in het leven en sterven van de martelaren ligt de vruchtbaarheid van hun geloof besloten. Hun leven in geloof brengt vruchten voort die blijvend zijn (cf. Johannes 15, 16). In de eerste lezing van vandaag werd dit in geloof

benadrukt: “Wie overvloedig zaait, zal overvloedig oogsten” (2 Korintiërs 9, 6b). Met hun geloofsgetuigenis in Brielle beamen de martelaren de woorden van Jezus in het evangelie: als de graankorrel in de aarde valt en sterft, blijft hij niet alleen en brengt hij veel vrucht voort (Johannes 12, 24).

De martelaren van Gorcum hebben hun leven gegeven en zijn nu bij de Heer in het eeuwig leven. Maar wij, de Kerk die het moet hebben van continuïteit in geloof en van solidariteit tussen de generaties wanneer we het geloof doorgeven, wij mogen de vruchten zien en plukken van hun geloofsgetuigenis. Het intense getuigenis van de martelaren kan ook in ons hart het verlangen wekken om sterk te mogen staan in ons geloof, om te blijven vertrouwen in de liefde van God, ook al nodigt de wereld ons dikwijls uit om daar nu eindelijk eens een punt achter te zetten.

In Brielle zijn vruchten van geloof voortgebracht. Als wij het getuigenis van de martelaren eren, dan zeggen we niet: lang leve de dood, of: wat fijn die pijn. Maar wij met onze zorgen (die zijn er vaak voldoende in de stilte van ons hart, samen met de vragen die in ons hoofd spoken en onze verlangens die lang niet altijd beantwoord worden) naderen tot de Heer, wij mogen geloven en zeggen tot de Heer: bij U is leven, bij U is liefde, maak ons tot instrument van uw liefde, bij U mogen we -reeds in dit leven- thuis zijn, en uiteindelijk voor altijd wonen in uw huis van eeuwig leven.

6. Dienstbaar tot in de dood. We kiezen daar niet zelf voor louter op eigen kracht. Zo zit dat niet in elkaar. Het is een gave van God wanneer we trouw blijven in geloof en liefde, wanneer het ons gegeven wordt dienstbaar te zijn tot in het uur van onze dood.

Heer, U hebt ons het leven geschonken, U legt het geloof in ons hart, help ons, opdat wij op onze beurt in staat zijn tot liefde tot het uiterste, te komen tot gemeenschapszin, tot solidariteit tussen de generaties waar het gaat om geloofsoverdracht en tot continuïteit in geloof.

We zijn hier ter bedevaart in Brielle en mogen samen het geloof vieren: de Heer leeft! En wanneer je met Christus sterft in liefde en dienstbaarheid, dan zal de dood geen einde zijn, maar een nieuw begin.

Heer die ons uw liefde schenkt, help ons om verder te gaan dan onze eigen berekeningen. Schenk ons uw liefde en maak ons tot uw instrument in de dagelijkse omgang met elkaar en in onze betrokkenheid op de wereld om ons heen, dichtbij en verder weg. Help ons om in het licht van uw evangelie dienstbaar te zijn tot in het uur van onze dood. Op voorspraak van de martelaren van Gorcum. Amen.

HOMILIE

van Mgr. Dr. J.H.J. van den Hende bij de priesterwijding van broeder Kornelius-Maria Melter csj, Kerk van de H. Jacobus de Meerdere 's-Gravenhage, 24 oktober 2015

Romeinen 12, 1-2, 9-16a; Johannes 15, 9-17

Broeders en zusters in Christus, zo mag ik u noemen. We mogen verbonden zijn met de ene Heer die gestorven en verrezen is. Hij die mensen aanspreekt in hun hart en die van harte luistert naar vele antwoorden in geloof, in vele talen. Ook vandaag mogen we beseffen dat we een Wereldkerk zijn rond de ene Heer. Ook in deze liturgie klinken verschillende talen, uit het hart, de Schrift de traditie van de Kerk.

Het is bijna tien jaar geleden dat mijn voorganger Mgr. Van Luyn een overeenkomst tekende met de prior generaal van de broeders van Sint Jan om in Den Haag een gemeenschap op te bouwen van religieus leven. Je kunt parochies hebben waar mensen samen komen in geloof en bouwen aan het Rijk van God. Maar heel specifiek is het religieuze leven met een eigen gemeenschapsleven een eigen roeping in de Kerk, een charisma. Al tien jaar mogen we de broeders hier meemaken, leren kennen in verkondiging en in broederschap.

Het is ook alweer tien jaar geleden dat pater Thomas Kremer tot priester werd gewijd in deze kerk. En vandaag broeder Kornelius-Maria. Zojuist is bij de presentatie en aanbeveling van de kandidaat de roepingsgeschiedenis van Kornelius-Maria geschetst door pater Thomas. En dan blijkt dat iedere broeder, iedere kandidaat voor het priesterschap een eigen persoon is met eigen talenten en gaven. Wat is het goed, broeder Thomas, dat je bij een aanbeveling van een kandidaat niet alleen maar een naam hoeft in te vullen, maar ook mag beschrijven wie iemand is voor het oog van God en in de gemeenschap van de broeders.

Het is de Heer die roept, vandaag horen we duidelijk het antwoord van broeder Kornelius-Maria: hier ben ik, hier op deze plaats wil ik antwoord geven op de roepstem van de Heer. Dat is niet voor het eerst, maar nu heel bijzonder nu de Kerk je roept tot het priesterschap. Al vaker heb je de roepstem beantwoord: om met heel je hart te geloven, om met de broeders

je aandeel te hebben in hun gemeenschapsleven in geloof en liefde, bij de geloften die je hebt afgelegd als religieus.

Vandaag ontvang je de priesterwijding. Het is niet bedoeld als de bekroning van het religieuze leven. Het leven als religieus in gemeenschap is immers een eigen charisma. Maar daarbinnen mag je de specifieke roeping ontvangen en beantwoorden van het priesterschap: de verkondiging van het evangelie, de viering van de sacramenten, de opbouw van de Kerk mag je ter hand nemen. Dat doe je niet alleen, want de broeders als gemeenschap hebben met jou een aandeel in de zending van de Kerk. Ze zijn een geschenk van God aan de Kerk en een geschenk voor ons bisdom.

In de Romeinenbrief wordt gesproken over de toewijding aan God. Je geven aan de Heer. Het lijkt alsof dat iets is tussen alleen God en de mens die zich geeft. Alsof je de deur kunt sluiten en zou kunnen zeggen: hier ben ik en daar bent U. En als we horen dat we ons niet moeten afstemmen op het gedrag van de wereld dan zou je kunnen denken dat je de Heer kunt zoeken en de deur achter je kunt sluiten. Maar je toewijding aan de Heer vraagt dat je in de kracht van zijn Geest en op grond van zijn liefde juist getuigt van zijn Naam in de wereld. En we lezen dat het daarbij aankomt op waarachtige liefde, dat je je niet groot maakt maar kleiner, blij met de blijden en verdrietig met hen die verdriet hebben, je leven in Gods hand leggen.

Het gaat om de vriendschap met de Heer, zoals Jezus in het evangelie benadrukt. Als je door zijn uitverkiezing met de Heer verbonden bent en door de geboden te onderhouden in zijn liefde blijft, dan pas kun je met vrucht door de levende Heer gezonden worden in zijn Kerk en zijn wereld.

Als je je toewijdt aan de Heer is dat het eerste antwoord op de roepstem van de Heer en als je je door Hem laat zenden is het opnieuw dat je je toevertrouwt aan Hem in de taak die je ontvangt. Broeders en zusters, we mogen vieren dat we met een nieuwe priester in ons midden de taak van de Heer ter hand mogen nemen. En ik weet dat als jij, broeder Kornelius-Maria, vandaag “ja” zegt, dat je medebroeders samen opnieuw “ja” zeggen met jou.

Vanuit de vruchtbare verbondenheid met de Heer Jezus mogen we de liefde van God laten blijken in onze woorden en daden. We zijn God dankbaar dat broeder Kornelius-Maria vandaag opnieuw ja zegt en van nu af zijn handen

en stem wil lenen aan de Heer wanneer hij de eucharistie viert in Christus' Naam, maar nooit zonder eerst zijn hart geopend te hebben en niet zonder de overtuiging dat de Heer die het goede werk in hem begonnen is het ook zal voltooien.

Frères et Soeurs,

Il y a près de dix ans que Mgr. Van Luyn et le prieur général des Frères de S. Jean ont signé une convention pour la fondation du prieuré ici. La vie religieuse est un charisme de Dieu. Les Frères de S. Jean sont un cadeau pour le diocèse de Rotterdam. Cette année, l'année de la vie consacré, notre diocèse a acheté le monastère dans la 'Oude Molstraat'. J'espère que les Frères de S. Jean comme une communauté religieuse sont au service de l'Évangile dans notre diocèse de Rotterdam, dans les années à venir, aussi avec l'aide de frère Kornelius-Maria comme un prêtre.

Brüder und Schwester,

Die Römisch Katholische Kirche, die Kirche der Diözese Rotterdam ist eine internationale Gemeinschaft. In den Städte Rotterdam und Den Haag sind 18 Katholische Gemeinschaften für Migranten. Auch die Liturgiefeier von heute zeigt dass die Katholische Kirche eine internationale Glaubensgemeinschaft ist. Die religiöse Kongregation S. Jean hat Mitglieder aus verschiedenen Ländern und Sprachen. Bruder Kornelius-Maria hat den Glauben in Österreich empfangen. Er hat das 'Vater Unser' vor allem in seiner Muttersprache gebeten. Er hat in Frankreich studiert und jetzt wird er als Priester das Evangelium verkündigen in der Niederländischen Sprache.

Mogen we de Heer danken dat Hij ons roept en steeds met ons verbonden wil zijn. Omdat Hij zich aan ons verbindt, kunnen we in zijn dienst zijn, en omdat Hij ons zegent, kunnen we vruchten voortbrengen die blijvend zijn. Amen.

HOMILIE

van Mgr. Dr. J.H.J. van den Hende bij de diakenwijding van Boris Plavčić, Kathedraal HH. Laurentius en Elisabeth Rotterdam, 8 november 2015

1 Koningen 17, 10-16; Hebreëën 9, 24-28; Marcus 12, 38-44

Broeders en zusters in Christus, we mogen op deze zondagmiddag in onze kathedraal een bijzondere plechtigheid vieren. Met veel parochianen uit het bisdom Rotterdam en heel bijzonder met parochianen van de Kroatische parochie. En niet alleen ons eigen bisdom is hier. Ook van buiten ons bisdom, met name uit het bisdom Haarlem-Amsterdam, zijn er veel mensen gekomen.

We mogen als Kerk samenkomen rond Jezus Christus. In de Kerk van de Heer staat de deur open om aan te sluiten, mee te bidden en om uiteindelijk mee te strijden ook. Die strijd kwam ter sprake in de laatste zin van de acclamatie zojuist na de oproep en uitverkiezing van Boris hier in ons midden: “Dank aan de herder die zorgzaam en wijs ons wil leiden, die ons gezondheid geeft, vriendschap en gunstige tijden, in alle nood biedt Hij ons daag’lijks zijn Brood en schenkt ons kracht om te strijden.”

Kracht om te strijden betekent niet vechten met de botte bijl, noch met ruzie en partijzucht, maar het is de goede strijd (cf 2 Timoteus 4, 6) voor het evangelie, die voortkomt uit liefde en vrede. Vrede is een gave, het is een gave Gods als vrede aanwezig mag zijn in onze harten. Als iemand echte vrede naar waarde schat, dan zijn het wel Boris en zijn familie die naar hier kwamen vanuit een oorlog en dreiging.

Het gaat er ten diepste om in geloof te leven vanuit de liefde en vrede van de Heer en dan je beste kracht te geven voor het Rijk van God dat door die vrede en liefde wordt getekend en verder opgebouwd.

De Heer zelf opent de deuren van zijn Rijk voor ons. Het is een Rijk dat je niet ziet op de kaart in een atlas of op een wereldbol. Het Rijk van God mag groeien in de harten van de mensen die bij de Heer willen horen. Het wordt getekend door dienstbaarheid, ten volle zichtbaar en hoorbaar in onze Heer Jezus. Immers, Gods Zoon is gekomen om te dienen en niet om gediend te worden (cf Marcus 10, 45). Zijn hele leven staat in het teken van de blijde boodschap (cf Johannes 3, 16).

Vandaag horen we in het evangelie hoe de Heer in beeldende taal vertelt en ons leert waar het op aankomt. Hij gebruikt daarvoor scherpe bewoordingen, en op het eerste gehoor wordt een tegenstelling benadrukt. De Heer Jezus spreekt over de Schriftgeleerden die zich rijk uitdossen en over een arme vrouw die in de tempelkist een heel klein centje gooit. Zet de Heer dat als zwart-wit tegenover elkaar? Nee, Hij wil dat we zien waar het op aankomt in beide situaties. Rijke kleding, uiterlijke vroomheid en voorname plaatsen hebben niets te betekenen als je niet gericht bent op het Rijk van God en zijn gerechtigheid. En iemand die op het oog weinig heeft, voegt weliswaar niets toe aan de economische rijkdom van de tempel, maar het is wel degelijk heel veel wat de arme vrouw daar geeft, want zij geeft alles wat ze heeft.

Het Rijk van de Heer vraagt inderdaad alles. Dan gaat het niet meteen en alleen om het afstaan van bezittingen of geld en goed, maar op de eerste plaats om ons hart. Dat we allereerst ons hart geven aan de Heer. En als we vervolgens van harte onze gaven geven in geld en goed, als we delen van ons bezit en van onze rijkdommen, dan moet het eigenlijk zo zijn dat we daarmee van binnenuit op de eerste plaats onszelf willen geven, in kracht van de heilige Geest.

Hoe belangrijk is het dat het Rijk van God steeds weer aan ons wordt verkondigd en voorgehouden. Als mensen zijn we namelijk vaak geneigd om vooral zelf af te bakenen wat goed is, wat nodig is en wat niet nodig is. Maar als je een aalmoes in de hand van een zwerver drukt en zonder op te kijken doorloopt, heb je nog niet iets van jezelf gegeven. Jezelf geven kan alleen in kracht van de Geest, in de voetsporen van Jezus Christus en kijkend met de ogen van Jezus (cf. *Lumen Fidei* 18).

Vandaag mogen we een diakenwijding vieren. Boris mag diaken zijn en getekend worden door de gezindheid waarmee hij zojuist antwoordde: “Ja, hier ben ik.” Het is de gezindheid waarmee hij zichzelf met heel zijn hart geeft aan de Heer, voor het Rijk van God.

In de eerste lezing uit het Boek der Koningen heeft de vrouw die Elia ontmoet nauwelijks nog voedsel. Ze heeft slechts een klein beetje olie en een klein beetje meel. Ze gaat voor de laatste keer een maaltijd klaarmaken. Daarna wacht de hongerdood. Het klinkt onvoorstelbaar dat de profeet Elia bij het zien en horen van deze ellende zegt: “Geef eerst maar eens wat brood aan

mij” in plaats van dat hij zegt: “Wat kan ik voor u doen?” Maar in antwoord op de vraag van de profeet Elia geeft en deelt zij van haar armoede. Zij is degene die werkelijk barmhartigheid betoont. God zelf komt vervolgens ter sprake in de woorden van de profeet: dat bij de Heer overvloed is, dat bij God liefde en barmhartigheid ten volle bestaan.

De plechtige diakenwijding die wij vandaag vieren vindt plaats in het Laurentiusjaar, dat we momenteel in ons bisdom mogen houden (15 november 2014 - 2 februari 2016). De heilige diaken Laurentius leefde in de derde eeuw. Hij kwam uit Spanje, ging naar Rome en versterkte daar de Kerk met zijn geloof. We mogen in het diocesane jaar van Laurentius, in het jaar van die vreemdeling in Rome, Boris in ons midden verwelkomen, die van elders is gekomen, die hier de Kerk komt versterken en zijn geloof als diaken beschikbaar wil stellen.

We zijn de Heer dankbaar voor zijn gaven en we zijn de heilige diaken Laurentius dankbaar voor zijn voorbeeld en voorspraak. En we weten in geloof dat er bij de Heer overvloed is, genade, en dat we ook in tijden van schaarste steeds ons hart open mogen zetten voor zijn roepstem om zijn rijkdom te ontvangen.

Als mens geven van wat je hebt, geven van wie je bent. We mogen kijken naar Jezus Christus en van Hem leren. Hij gaf zichzelf aan het kruis, Hij gaf zijn leven en door zijn kruisdood en verrijzenis heeft Hij de weg geopend naar nieuw leven en is duidelijk geworden dat liefde en dienstbaarheid in de Naam van de Heer sterker zijn dan dood en haat. En dat in kracht van de heilige Geest daadwerkelijke liefde steeds de weg opent naar Gods Rijk en verder opbouwt.

Bidden we dat we ons verbinden met allen die ons in geloof zijn voorgegaan, met allen die hun beste krachten hebben gegeven voor het evangelie, in vertrouwen op de Heer. Mogen we daar in bescheidenheid maar met vastberadenheid bij aansluiten. Beste Boris, je mag je gezonden weten door de Heer tot dienstbaarheid in de gemeenschap van de Kerk. Je bent in geloof naar hier gekomen en in kracht van de heilige Geest zijn ook wij jouw familie. Amen.

HOMILIE

van Mgr. Dr. J.H.J. van den Hende bij de eucharistieviering bij de start van de Dienaressen van de Heer en de Maagd van Matara (SSVM) in het klooster en de kerk van de H. Antonius van Padua te Den Haag, kerk van de H. Antonius van Padua, 28 november 2015

Broeders en zusters, we mogen vandaag op zaterdag, op dit wat ongewone uur samen hier de eucharistie vieren en u bent met velen gekomen. De eucharistie vieren we, omdat we zo het dichtst bij de Heer kunnen zijn. Hij die gezegd heeft: “Ik ben met u tot aan het einde van de tijd” (Matteüs 28, 20) maakt dat telkens waar, als wij de eucharistie vieren en Christus als gastheer en voedsel mogen ontvangen. En dat doen we hier in deze Boskant kerk, op de hoek van de straat.

Als we lezen in de Schrift, is de hoek van de straat een bijzondere plek voor de Heer. Als Hij vertelt in een gelijkenis hoe de mensen worden uitgenodigd om te komen voor het bruiloftsfeest, en de gasten verstek laten gaan, wordt gezegd: “Ga naar de hoeken, dat wil zeggen naar de kruispunten van de wegen en nodig iedereen uit” (Cf Matteüs 22, 1-14). Zo is het vandaag niet gegaan, want u bent al eerder uitgenodigd als gast en gekomen in plaats van verzameld op de hoeken van de straten.

Toch is deze plek in het centrum van Den Haag bij uitstek een plek om de gastvrijheid van Christus te laten zien en horen. In de loop van vele jaren is de Boskant kerk een plaats die velen in hun hart hebben gesloten om te bidden, samen te komen en te discussiëren ook en na te denken over de plaats van geloof in de samenleving nu.

Vandaag komen we hier bijeen om de gastvrijheid van de Heer te ontvangen. Hoezeer ook we hier uit eigen beweging naartoe zijn gekomen, het is Jezus zelf die ieder van ons gastvrij ontvangt.

De komende Advent roept ons op om op onze beurt de Heer werkelijk toe te laten. Het is de Heer die ons leven heeft gedeeld, is gekruisigd en gestorven, die wederkomt aan het eind van de tijd met zijn liefde en trouw, en die met ons is. We lezen in de eerste lezing hoe belangrijk het is om open te staan voor de Heer. Op aanwijzing van de verrezen Heer bij zijn hemelvaart (Lucas 24, 49) baden de apostelen en Maria om de komst van de heilige Geest. Het

was na Pasen en Pinksteren was aanstaande. Na het enorme verdriet en de angst en zorgen na zijn sterven was Jezus de derde dag verrezen en opnieuw bij zijn leerlingen gekomen.

Naar het voorbeeld van Maria en de eerste leerlingen in het boek Handelingen mogen ook wij niet vergeten hoe belangrijk het is om samen te bidden. Alleen zo worden onze ogen en ons hart geopend en kunnen we met zijn ogen kijken naar de wereld om ons heen. Maria heeft haar ogen geopend voor haar Zoon. Ze heeft anderen geleerd om te kijken naar de Heer (Cf Lucas 1, 46-55; Johannes 2, 5) en om op hun beurt te zeggen “mij geschiede naar uw woord”.

Vandaag mogen we markeren dat de zusters hier in de Boskant, de kerk van Sint Antonius, hun intrek nemen. Met hun gebed, geloof en gemeenschapszin zullen ze hier aanwezig zijn, op de hoek van de straat, aan een kruispunt in een drukke stad. De Heer die aan ons zijn gastvrijheid betoont, is de Heer die wij mogen volgen. Het mag klinken als een uitnodiging aan iedereen. De zusters hebben hun hart al vele jaren geopend voor de mensen die hier in deze stad zijn. En andersom de mensen in de stad voor de zusters. Vandaag mogen we dat bevestigd zien door de aanwezigheid van velen.

De Kerk is een netwerk van liefde. De Kerk is niet zozeer een verzameling gebouwen, maar op de eerste plaats een gemeenschap rond de Heer. We zijn een netwerk van liefde en alleen zo kunnen we de gastvrijheid in Naam van de Heer waarmaken en uitdragen. Op deze plek in de stad vertegenwoordigen de zusters een bijzonder charisma in de Kerk, het charisma van het Godgewijde leven, zoals de broeders van Sint Jan, ook hier in de stad, de paters en zusters SVD en zr Emmanuelle die verbonden is met de Communauté de Jerusalem. Zij vertegenwoordigen in ons midden het bijzondere charisma van het Godgewijde leven. Naast de roeping tot het priesterschap en het diaconaat en de roeping van elke gelovige op basis van het doopsel, mogen we blij zijn met dit charisma, deze Geestesgave op deze plek.

Als we vandaag deze start markeren, mogen we vertrouwen op Maria. Ze blijft vurig bidden voor de Kerk, waar ook ter wereld. Vandaag vragen we haar gebed voor deze plek. Een plek van liefde en gastvrijheid op de hoek van de straat. Mogen we op deze plaats getuigen van onze band met de Heer en een open plek zijn. Die band met de Heer mag blijken in momenten van stille aanbidding, in daden van liefde, in aandacht voor de naaste, kortom: in

het volhouden in geloof. Zo is dit huis een huis van liefde, omdat de Heer het bewoont en Hij ons bij zich roept om van Hem te getuigen. Amen.

HOMILIE

van Mgr. Dr. J.H.J. van den Hende bij de eucharistieviering bij de start van het Heilig Jaar van Barmhartigheid met de opening van de heilige deur in de basiliek van de heilige Liduina en Onze-Lieve-Vrouw van de Rozenkrans te Schiedam, 13 december 2015 (uitgezonden als mediaviering op NPO2)

Sefanja 3, 14-18a; Filippenzen 4, 4-7; Lucas 3, 10-18

Broeders en zusters in Christus,

Afgelopen dinsdag 8 december opende paus Franciscus een heilige deur in de basiliek van Sint Pieter. Vandaag zijn wij aan de beurt om voor het bisdom Rotterdam een heilige deur te openen, in de basiliek van Schiedam.

We zijn deze eucharistieviering op een bijzondere manier gestart. We zijn als het ware met de deur in huis gevallen. Voorafgaande aan deze mis was er buiten uw gezichtsveld een kleine processie naar dit kerkgebouw toe. Een processie buitenom op weg naar de ingang. Het was een opmaat van gebed om uiteindelijk door de heilige deur deze kerk binnen te gaan.

Bij het openen van de heilige deur werd gezegd: laten wij door de deur binnengaan om barmhartigheid en vergeving te verkrijgen. Wat is dat: barmhartigheid en vergeving? In de Bijbel, het woord van God, kunnen we lezen dat barmhartigheid en vergeving alles te maken hebben met Gods liefde en trouw. God laat zijn hart spreken, keer op keer. God bekommert zich om ons, mensen. In de heilige Schrift wordt duidelijk dat God hart voor ons heeft.

Steeds opnieuw heeft het volk van God door zonde en gebrek aan liefde de band met de Heer verbroken. Maar het is God zelf die de mens in staat stelt om de relatie met Hem te behouden, door Gods barmhartigheid en vergeving. In de eerste lezing hoorden wij de profeet Sefanja daarom zeggen: door zijn liefde maakte Hij u nieuw (Sefanja 3,17).

Maar dat is nog niet alles. God gaat nog verder in zijn liefde en barmhartigheid. God wordt mens in ons midden: in Jezus Christus zijn Zoon. Dat mogen we op Kerstmis gaan vieren: de menswording van God.

In het evangelie van vandaag roept Johannes de Doper de mensen op om hun leven opnieuw in te richten in het licht van het plan dat God met ons leven heeft: bekering.

Die oproep tot bekering geldt ieder van ons in zijn of haar eigen specifieke levensomstandigheden, getuige het evangelie van vandaag (Lucas 3, 1-6): rijken, armen, Schriftgeleerden, soldaten, jong en oud.

Door zijn oproep tot bekering, bereidt Johannes de Doper de mensen voor op de ontmoeting met Jezus Christus, Gods mens geworden Zoon. In Christus staat onze wereld oog in oog met Gods goedheid. Jezus zegt later tot zijn apostelen: wie Mij ziet, ziet de Vader (cf Johannes 14, 9).

Niet zonder reden heeft paus Franciscus bij de aankondiging van dit Jaar van Barmhartigheid al geschreven dat Jezus Christus het Gezicht is van Gods barmhartigheid: misericordiae vultus

Het Heilig Jaar van Barmhartigheid dat wij vandaag mogen beginnen, houdt ons gedurende een kleine twaalf maanden een spiegel voor.

Met paus Franciscus mogen wij onszelf de indringende gewetensvraag stellen: sta ik open voor de liefde van Christus? Geloof ik in Gods vergeving, durf ik te vragen om zijn barmhartigheid, heel bijzonder in het sacrament van boete en verzoening?

En dat is niet de enige vraag in het Jaar van Barmhartigheid. In het licht van het evangelie mogen wij ons mét paus Franciscus ook afvragen: staat mijn eigen leven als christen echt in het spoor van Gods barmhartigheid? Ben ik zelf in staat om te vergeven, in de geest van het Onze Vader: vergeef ons onze schuld zoals wij aan anderen hun schuld vergeven?

Broeders en zusters, als we dan toch kritisch nadenken in het licht van Gods barmhartigheid: laten wij ons ook persoonlijk raken door de nood van een medemens, dichtbij en ver weg? Is mijn antwoord concreet genoeg: in gedachte en gebed, in woord en daad?

Aan het begin van het Jaar van Barmhartigheid vraagt paus Franciscus dat

ieder van ons zich met nieuw élan toelegt op de werken van Barmhartigheid, indachtig Jezus' woorden: Ik had dorst en gij hebt Mij te drinken gegeven. Ik was naakt en gij hebt Mij gekleed. Ik was ziek en gij hebt Mij bezocht (cf Matteüs 25).

Broeders en zusters, thuis en hier in de basiliek, de heilige deur die vandaag is geopend, is niet alleen een teken van Jezus Christus die voor ieder van ons de deur is naar God de barmhartige Vader en het eeuwig leven (cf Johannes 10).

De open deur van het Heilig Jaar is tevens een indringende uitnodiging aan ons eigen adres, om de deur van ons hart niet gesloten te houden, maar opnieuw te openen: voor de vergeving van God, en voor een medemens in nood.

Ik wens u allen een heilig jaar toe, rijk aan barmhartigheid. Amen.

INLEIDING

van Mgr. Dr. J.H.J. van den Hende over het sacrament van boete en verzoening (biecht) Utrecht, 9 december 2015 (voor aartsdiocesane priesters van de Ariënskring)

Jaar van Barmhartigheid

Op 11 april van dit jaar, aan de vooravond van de zondag na Pasen, kwam paus Franciscus met zijn voornemen om een Heilig Jaar van Barmhartigheid te houden in de wereldwijde Kerk. Het was beloken Pasen, de zondag waarop wij in de liturgie het evangelie horen over de gekruisigde en verreen Heer die bij zijn leerlingen kwam, ofschoon de ramen en deuren van hun verblijf gesloten waren uit vrees voor de Joden. Christus geeft aan zijn leerlingen de heilige Geest. Hij blaast over hen en zegt: “ontvangt de heilige Geest. Als gij zonden vergeeft, dan zijn ze vergeven, en als gij ze niet vergeeft, zijn ze niet vergeven” (Johannes 20, 22-23). De zondag na Pasen, is de zondag van de Goddelijke barmhartigheid gaan heten. In het licht van het evangelie en op basis van de ingevingen van zuster Faustina Kowalska¹.

Op de barmhartigheidszondag van dit jaar kondigde paus Franciscus een Heilig Jaar van Barmhartigheid af voor heel de Kerk². De bul van de afkondiging kreeg als naam: *Misericordiae vultus*. Het zijn de eerste woorden van het document. Maar nog veel meer: met deze titel *Misericordiae vultus* (het gelaat van Gods barmhartigheid) wordt Jezus Christus aangeduid en meteen centraal gesteld in het komende Heilig Jaar.

Barmhartigheid; waar komt dit woord vandaan? Uiteraard het is de Nederlandse vertaling van het Latijnse woord *miser cordia*. Het Latijnse woord is samengesteld uit *miser* en *cor*. *Miser* in de zin van: ongelukkig, ellendig, arm. Het woord *cor* betekent hart. U zult wellicht denken: waarom nu deze taalkundige uiteenzetting? Dat komt omdat ik getroffen werd door wat er op een site betreffende etymologie (www.etymologiebank.nl) te lezen stond, nl. dat het woord barmhartigheid (erbarmen) behoort tot de eerste evangelisatietermen bij de opkomst van het christendom, toen er vertaald werd vanuit het Latijn in de taal van de Germanen. Barmhartigheid dus als

-
- 1 Pontificio Consiglio per la Promozione della Nuova Evangelizzazione, *Santi della Misericordia*, Milano (2015) 13-16.
 - 2 Franciscus, Bul met afkondiging van het buitengewoon jubileum van de barmhartigheid *Misericordiae Vultus* (11 april 2015).

kernbegrip in de vroege evangelisatie en kerstening van West-Europa. En dat is niet voor niets. Je hart openen voor het wezen van God en je hart laten raken door nood van de naaste.

Bij de aankondiging van het Heilig Jaar van Barmhartigheid wijst Paus Franciscus ons op de persoon van Jezus Christus, de Zoon van God, die bij uitstek het gezicht is van de barmhartigheid van de Vader. “Wie Mij ziet, ziet de Vader” zegt Jezus tegen zijn leerlingen in Johannes 14, 9.

Wanneer wij heel bijzonder in het Jaar van Barmhartigheid in het voetspoor willen treden van Christus, die het aangezicht is van de barmhartigheid van de Vader, dan gaat het enerzijds om het in Christus’ Naam verrichten van de werken van barmhartigheid, de lichamelijke werken die vooral te vinden zijn in Matteüs 25, 31-46 maar ook de geestelijke werken van barmhartigheid³.

Anderzijds klinkt de indringende uitnodiging om als zondige mens tot Christus te naderen en zijn barmhartigheid te vragen en te ontvangen in het sacrament van boete en verzoening. Met alle leden van de Kerk zijn wij geroepen tot heiligheid.

Een mens -geschapen naar Gods beeld en gelijkenis (Genesis 1, 27) beantwoordt het meest aan dit beeld wanneer hij heilig is en barmhartig. In deze gezindheid van hart draagt een mens bij aan de opbouw van de heilige Kerk, het lichaam van Christus. Dat kan de mens echter niet op eigen kracht, maar alleen maar krachtens de barmhartigheid van de Heer, in kracht van de heilige Geest.

Het is belangrijk dat we in het komende Heilig Jaar de liefdevolle barmhartigheid die wij van Godswege mogen ondervinden niet plaatsen tegenover het op onze beurt betonen van barmhartigheid in Gods Naam, door de beoefening van de werken van barmhartigheid.

Aan de heilige Basilius de Grote wordt de uitspraak toegeschreven: “Door de barmhartigheid jegens uw naaste, lijkt u op God.” En paus Benedictus

3 *Misericordiae Vultus* n. 15; Pontificio Consiglio per la Promozione della Nuova Evangelizzazione, *Le Opere di Misericordia Corporale e Spirituale*, Milano (2015. Zie ook: A. Apostoli, *What to do when Jesus is hungry. A practical guide to the works of mercy*, Ignatius Press San Francisco (2011).

sprak in 2012 de gedenkwaardige woorden: nieuwe evangelisatie begint in de biechtstoel⁴.

Vandaag in deze voordracht mag ik met u nadenken over het sacrament van Gods barmhartigheid, de biecht, in het licht van het Tweede Vaticaans Concilie en een aantal kerkelijke documenten en uitspraken die nadien uitkwamen.

Het sacrament van de biecht in het licht van het Tweede Vaticaans Concilie

De tekst van Vaticanum II die expliciet en uitsluitend over de biecht gaat, is te vinden in de constitutie over de liturgie *Sacrosanctum Concilium* (SC) 72. Daar staat: “De ritus en de teksten van het boetesacrament moeten zo worden herzien, dat zij de aard en de uitwerking van het sacrament duidelijker tot uitdrukking brengen.” Deze tekst uit SC over het sacrament van de biecht is erg kort. De tekst formuleert eerder een voornemen dan een concrete uiteenzetting. Hieruit blijkt niet hoe het Concilie kijkt naar het sacrament van de biecht.

We kunnen deze wat beperkte tekst echter aanvullen met andere teksten van het Tweede Vaticaans Concilie, nl. (a) met eerdere artikelen van SC waarin het vieren van de sacramenten in algemene zin aan de orde komt; (b) met andere documenten van het Tweede Vaticaans Concilie waar gesproken wordt over het sacrament van de biecht.

Ad a: andere artikelen in *Sacrosanctum Concilium*. SC art. 27: Het Concilie spreekt een voorkeur uit voor gemeenschappelijk vieren van de sacramenten, op de eerste plaats de eucharistie, maar ook de viering van andere sacramenten is niet louter privé aangelegenheid. SC 31: Bij de herziening van de liturgische boeken moet in de rubrieken ook de deelname van de gelovigen goed worden geregeld. SC 35: [...] in de vieringen moet het lezen van de heilige Schrift beter aan bod komen, d.w.z. méér uitgebreid (rijker), méér gevarieerd en beter gekozen c.q. méér aangepast, ook in de overtuiging dat de rituele handeling en het woord met elkaar verbonden zijn.

4 Benedictus XVI, *toespraak tot deelnemers van cursus aangaande het forum internum door de Apostolische Penitentiarie* (9 maart 2012).

Ad b: andere documenten van het Tweede Vaticaans Concilie. Kort aangeduid: *Lumen Gentium* artikel 11 (in het leven van de Kerk); *Christus Dominus* artikel 30 (vanuit de verantwoordelijkheid van de bisschop); *Presbyterorum Ordinis* artikelen 5 en 18 (in het leven en dienstwerk van de priesters) en ook *Perfectae Caritatis* artikel 14.

Er is nog een derde manier om de tekst over de biecht van *Sacrosanctum Concilium* meer relief te geven, dat is door de tekst over de biecht ook uitdrukkelijk te lezen in het kader van de ecclesiologie, de leer over de Kerk zoals die aan het licht komt in *Lumen Gentium*, de dogmatische constitutie van het Tweede Vaticaans Concilie over de Kerk, d.w.z. het bezien van het vieren van de sacramenten in het kader van de visie op de Kerk.

Waar het gaat om de theologie aangaande de Kerk:

De Kerk is niet alleen de instelling die de sacramenten uitdeelt (*dispensator*) maar de Kerk is ook zelf -zoals het Concilie het noemt- als het ware sacrament (*veluti sacramentum*) d.w.z. het teken en het instrument van de innige vereniging met God en van de eenheid van het mensengeslacht (LG 1). De liturg pater Adrien Nocent OSB spreekt over de Kerk als het grote sacrament dat de zeven sacramenten in zich heeft⁵.

Kijkend naar het sacrament van de biecht, mogen we zeggen dat het Tweede Vaticaans Concilie de viering van het boetesacrament niet beschouwt als een privé aangelegenheid maar over viering van de biecht spreekt in de context van de gemeenschap van de Kerk.

- De priester die de bedienaar is van het sacrament van de biecht doet dit niet alleen op basis van zijn wijding, maar juist ook met de bevoegdheid die hij van de bisschop heeft gekregen. Hoewel een priester zonden zou kunnen vergeven met de macht die hem krachtens de wijding is gegeven, hij kan pas op geldige wijze bedienaar zijn van het biechtsacrament met de verkregen bevoegdheid van de bisschop die de eerste herder is van de Kerk ter plaatse.
- Nog een ander aspect om beter te begrijpen dat de biecht geen privé

5 A. Nocent (cs) *Anamnesis 3/1 La Liturgia, i Sacramenti, teologia e storia della celebrazione*, Genova (1995, IV edizione) 194.

aangelegenheid is, maar plaatsvindt in de context van de gemeenschap van de Kerk: het besef dat een individuele gelovige door zijn/haar zonde tevens het lichaam van Christus waarvan hij/ zij deel uitmaakt beschadigt. Het gaat om zowel de vergeving door God als om de vrede met de gemeenschap van de Kerk (*pax ecclesiae*), die als heilige Kerk door de zonde van haar gelovigen verwond raakt.

- Tenslotte, de liturgie van de biecht is niet alleen een aangelegenheid van de priester als gewijde bedienaar, maar tevens de viering van de gemeenschap van de Kerk als zodanig, waarin de gelovige ook zelf zijn aandeel heeft. De liturg pater Nocent stelt: het priesterschap van de gedoopten en het ambtelijke priesterschap handelen samen in de vergeving van de zonden⁶.

Wanneer wij het sacrament van de biecht beschouwen in de context van de gemeenschap van de Kerk, moeten we daarbij meteen bedenken dat de biecht ook moet worden gezien in relatie met de andere sacramenten, heel bijzonder met het doopsel en de eucharistie.

- Wanneer de zondaar zijn verbond met God en zijn verbondenheid met de gemeenschap van de Kerk heeft beschadigd, wordt iemand door het sacrament van de biecht opnieuw in staat gesteld om ten volle het gedoopte bestaan op zich te nemen en te gaan leven, en wordt de verwijdering van de Kerk ongedaan gemaakt.

- Wanneer de zondaar in het biecht vergeving ontvangt tot herstel en vernieuwing van een leven in Gods genade, gaat ook de weg open om opnieuw te naderen tot de eucharistie, het terugkeren naar de tafel van de eucharistie.

Het is duidelijk dat het Tweede Vaticaans Concilie de sacramenten plaatst in de gemeenschap van de Kerk als geheel, dat dus ook het sacrament van de biecht gezien wordt in deze ecclesiologische context. In dit ecclesiologische kader zijn ook teksten uit andere conciliaire documenten van het Tweede Vaticaans Concilie beter te verstaan. Met naam en artikel nummer had ik deze teksten al aangeduid. Nu wil ik een aantal van deze aangegeven teksten kort lezen.

6 A. Nocent, 195.

Allereerst een gedeelte uit *Lumen Gentium* artikel 11 waarin de biecht ter sprake komt: “Zij (de gelovigen) die naderen tot het sacrament van de biecht, verkrijgen van Gods barmhartigheid de vergiffenis van de Hem aangedane belediging en tegelijkertijd de verzoening met de Kerk, die zij door hun zonde geschonden hebben en die zich door haar liefdediensten, voorbeeld en gebed voor hun bekering inspannen”⁷.

Vervolgens twee tekstcitataten uit het conciliedecreet *Presbyterorum Ordinis* over het ambt van de priesters. Artikel 5: “door het boetesacrament verzoenen zij (de priesters) de zondaars met God en met de Kerk”, en: “in de geest van Christus, de Herder, leren zij (priesters) hun om bij het boetesacrament hun zonden met een rouwmoedig hart aan de Kerk te onderwerpen, zodat zij zich steeds meer tot de Heer bekeren [...]”

Uiteindelijk wil ik nog een keer citeren uit *Sacrosanctum Concilium* waar het gaat over de catechese in de vastentijd. In artikel 109 wordt gezegd: “Inzake catechese moet men én de sociale gevolgen van de zonde én de ware aard van de boete [...] onder de aandacht van de gelovigen brengen; ook moet men niet voorbijgaan aan de rol van de Kerk bij de boetedoening en aandringen op gebed voor de zondaars”.

Terzake het sacrament van de biecht beklemtoonde het Tweede Vaticaans Concilie drie punten:

- de zonde is een vergrijp jegens God en tevens een verwonding van de Kerk, het lichaam van Christus;
- in de biecht is sprake van verzoening met God en met de Kerk;
- de Kerk als geheel vervult een actieve rol waar het gaat om de bekering van zondaars.

Deze punten waren leidend bij de werkzaamheden om te komen tot een nieuwe ritus van het sacrament van de biecht, de nieuwe orde van dienst voor boete en verzoening. In het volgende deel van mijn voordracht wil ik stilstaan bij de documenten die na het Tweede Vaticaans Concilie met betrekking tot het sacrament van boete en verzoening zijn verschenen.

⁷ Cf. G. Philips, *De Dogmatische Constitutie over de kerk “Lumen Gentium”*, Antwerpen (1967) 163-166.

Kerkelijke documenten over de biecht na afloop van Vaticanum II: de nieuwe orde van dienst (*ordo paenitentiae*)

Het eerste grote document na het Concilie is eigenlijk het nieuwe ritueel: de orde van dienst voor boete en verzoening. Na de nodige voorbereidingen kwam deze nieuwe *ordo paenitentiae* tot stand. Het decreet van 2 december 1973 waarmee het nieuwe ritueel verschijnt, benadrukt meteen aan het begin dat de Heer Jezus door het mysterie van zijn dood en verrijzenis de verzoening tussen God en de mensen heeft bewerkt en dat de dienst van de verzoening door de Heer is toevertrouwd aan de Kerk.

Ook lezen we in het decreet vrijwel meteen dat de nieuwe orde van dienst voor boete en verzoening het gevolg is van de wens van het Tweede Vaticaans Concilie, zoals kort en bondig verwoord in SC 72, dat de orde van dienst zodanig is samengesteld dat de betekenis van het sacrament beter door de gelovigen begrepen kan worden. Indachtig de wens van het Concilie, heeft het nieuwe ritueel voor boete en verzoening het gemeenschapskarakter (*aspectus communitarius*) van het sacrament van de biecht in het licht gesteld. De Kerk heeft de taak en de opdracht om haar gelovigen uit te nodigen tot voortdurende bekering en vernieuwing.

De focus op het gemeenschapskarakter van het boetesacrament heeft ertoe geleid dat in het nieuwe ritueel drie orden van dienst zijn opgenomen:

1. De orde van dienst voor de verzoening van één boeteling
2. De orde van dienst voor de verzoening van meerdere boetelingen
3. De orde van dienst voor de verzoening van meerdere boetelingen maar dan met een algemene belijdenis en absolutie

Ad 1

Je zou op het eerste gehoor kunnen zeggen dat ook de nieuwe orde van dienst voor de verzoening van één boeteling toch weer de eerste plaats inruimt voor de gebruikelijke biechtpraktijk ten behoeve van een individuele zondaar zoals gebruikelijk was vóór het Concilie. Echter, wanneer je deze orde van dienst met één boeteling goed bekijkt, dan komt wel degelijk meteen het gemeenschapskarakter naar voren en ook de wens van het Concilie om plaats in te ruimen voor de heilige Schrift bij de viering van het boetesacrament. De boeteling wordt namelijk welkom geheten en er volgt allereerst een schriftlezing, het woord van God wordt gelezen waarin de barmhartigheid van God wordt aangezegd en de mens wordt opgeroepen tot bekering

(zie rubriek 43). En aan het einde van de orde van dienst, na het gebed van de boeteling (akte van berouw), het aanreiken van de penitentie en de absolutie door de priester, brengen de biechtvader en de penitent samen een korte lofprijzing om God te danken: (pr) brengt dank aan de Heer want Hij is genadig (boeteling) zijn genade duurt in eeuwigheid. Woorden ontleend aan de psalmen.

Ad 2

Het gemeenschapskarakter (*aspectus communitarius*) van het boetesacrament komt wellicht meer prominent naar voren in de tweede orde van dienst, n.l. voor de verzoening met meerdere boetelingen. Deze orde van dienst voorziet in een gezamenlijk vieren van het boetesacrament, met dien verstande dat voorzien is in een biechtviering met gezamenlijke openingsritus, gebed, dienst van het woord, homilie en gewetensonderzoek, gevolgd door een directe gezamenlijke voorbereiding op het sacrament met een algemene schuldbelijdenis afgesloten met een Onze Vader. Daarna is het moment van de persoonlijke belijdenis ten overstaan van de priester en van de absolutie. Meerdere priesters kunnen in dit gedeelte van de gezamenlijke biechtviering hun medewerking verlenen als biechtvader. Daarna wordt afgesloten met een lofprijzing en dankgebed en slotritus inclusief zegen.

Deze tweede orde van dienst is zonder weerga in de traditie van de liturgie van de Kerk. Deze vorm maakt de ecclesiale dimensie van het boetesacrament echt zichtbaar. Het is een verrijking van het ritueel. Enerzijds is er het samen lezen van de Schrift en de gezamenlijke voorbereiding door gewetensonderzoek en algemene schuldbelijdenis maar tevens is voorzien in de persoonlijke belijdenis en absolutie. Het zou de moeite waard zijn deze tweede orde van dienst meer in praktijk te brengen.

Ad 3

De derde orde van dienst is bedoeld voor meerdere boetelingen maar dan zonder persoonlijke belijdenis en absolutie. Er is alleen voorzien in een gemeenschappelijk algemene belijdenis van zonden en algemene absolutie. Deze derde vorm moet je toch echt beschouwen als een noodvoorziening, voortkomende uit de zorg van de Kerk dat uitzonderlijke omstandigheden de gelovigen toch in de gelegenheid zijn om verzoend te worden met God en met de Kerk.

Anderzijds is deze derde vorm met louter algemene belijdenis en absolutie in zekere zin wat dubbel. Er staat nl. onder meer in de rubrieken (naast enige criteria over de innerlijke gesteldheid van de boetelingen) dat een boeteling die deze derde orde van dienst meeviert, het op zich moet nemen om eventuele ernstige zonden te gelegener tijd alsnog persoonlijk te belijden. Er is feitelijk eerder sprake van de anticipering van de absolutie uit pastorale motieven wanneer door omstandigheden de belijdenis niet mogelijk is⁸.

Tot zover in het kort de nieuwe orde van dienst voor boete en verzoening waarvan de Nederlandse uitgave verscheen in 1976 en in 1977 van kracht werd. Graag wil u nog attenderen op de inleiding van de nieuwe orde van dienst. Het is een theologische uiteenzetting ter zake boete en verzoening in bijbels en kerkelijk perspectief en ook een zorgvuldige uitleg van de verschillende elementen van de viering van het boetesacrament, waarbij het gaat om de verzoening met God en met de Kerk.

Kerkelijke documenten na het Tweede Vaticaans Concilie over de biecht: een bloemlezing

Na het Tweede Vaticaans Concilie, na het uitkomen van de nieuwe orde van dienst, zijn niet heel veel kerkelijke documenten over het boetesacrament verschenen⁹.

Natuurlijk wordt in het nieuwe kerkelijke wetboek, de *Codex Iuris Canonici* uit 1983, ingegaan op het sacrament van boete en verzoening (*canones* 959-991). Echter, in het bestek van deze voordracht laat ik de *canones*, die de bediening van het boetesacrament regelen buiten beschouwing. In het kader van deze voordracht wil ik alleen opmerken dat de inleidende canon 959 die een soort van omschrijving is van wat het boetesacrament is, heel prominent spreekt over verzoening met God en (tegelijk) met de Kerk.

Het is helder dat het Tweede Vaticaans Concilie het boetesacrament aanbeveelt en duidelijk plaatst in de gemeenschap van de Kerk, de Kerk die

8 Cf. Johannes Paulus, Apostolische brief *Misericordia Dei* (2002).

9 Tijdens en direct na het Concilie waren er verschillende documenten die onder meer betrekking hadden op het boetesacrament: *Pastorale Munus* (*Motu Proprio* 1963); *Cum Admotae* (*Rescriptum* 1964); *De Episcoporum Muneribus* (*Motu Proprio* 1966) *Paenitemini* (*Constitutio Apostolica* 1966); *Sacramentum Paenitentiae* (SCDF 1972).

allereerst ook zelf beschouwd moet worden als teken en instrument, “*veluti sacramentum*” zoals de constitutie *Lumen Gentium* in artikel 1 stelt.

Niettegenstaande het gemeenschapskarakter van het boetesacrament en de focus op de zorg van de Kerk om aan te dringen op de voortdurende bekering en vernieuwing van al haar leden, is de ontwikkeling van de biecht in de afgelopen decennia zodanig geweest dat het berouwwol naderen tot het boetesacrament voor de meeste gelovigen geen deel meer uitmaakt van hun geloofspraktijk.

Voorals paus Johannes Paulus heeft ingezet op het meer aandacht geven aan het boetesacrament in het leven van de Kerk, in de pastorale praktijk.

In 1982 publiceerde de Internationale Theologen Commissie het document ‘Boete en verzoening’. De commissie had de taak gekregen een tekst te maken als voorbereiding op de bisschoppensynode. Het document bestaat uit drie delen: (1) een analyse van de huidige antropologische situatie in relatie tot boete en verzoening; (2) de bijbelse, historische en dogmatische grondslagen van de leer aangaande het sacrament van boete en verzoening; (3) reflecties op belangrijke vragen aangaande de leer en de praktijk van het sacrament van boete en verzoening. Het document benadrukt dat boete en verzoening het centrum is van de christelijke boodschap en dat dit de Kerk zeer aangaat omdat zij geroepen is om voor de wereld sacrament van verzoening te zijn, in leer en leven. Zie: http://www.vatican.va/roman_curia/congregations/cfaith/cti_documents/rc_cti_1982_riconciliazione-penitenza_en.html

De zesde gewone bisschoppensynode in 1983 werd gewijd aan het sacrament van boete en verzoening, gevolgd door de postsynodale exhortatie *Reconciliatio et Paenitentia* (2 december 1984)¹⁰. Dit document als vrucht van de bisschoppensynode is een bijzonder rijk document. Er is allereerst oog voor de feitelijke omstandigheden van de wereld waarin wij leven: er is sprake van een verdeelde wereld met partijschappen, geweld en onrecht maar tegelijkertijd moet het verlangen naar verzoening worden onderkend. In dit bewustzijn schrijft de exhortatie over bekering en verzoening, waarbij het gaat om het initiatief van God en het dienstwerk van de Kerk. Vervolgens

10 Johannes Paulus II, Postsynodale exhortatie *Reconciliatio et Paenitentia* (1984) in: AAS 77 (1985) 185-275

benadrukt het synodedocument dat in Christus de liefde groter is dan de zonde. Dit is enerzijds een bemoediging voor de mens maar houdt voor iedere christen tevens een inspanningsverplichting in. Het derde deel van de exhortatie geeft aanzetten tot een pastoraal (inclusief dialoog en catechese) ten behoeve van boete en verzoening, juist omdat het dienstwerk van de verzoening onlosmakelijk deel uitmaakt van haar zendingsopdracht én omdat het boetesacrament in de gemeenschap van de Kerk thuishoort.

In 1997 publiceerde de pauselijke raad voor het gezin een *vademecum* voor biechtvaders met betrekking tot aspecten die de moraliteit van het huwelijksleven betreffen¹¹. Ook in dit document wordt de directe verbinding tussen het boetesacrament en de gemeenschap van de Kerk onderkend, meer bepaald het *vademecum* richt zich tot de gezinnen als huiskerk (*ecclesia domestica*), die de allereerst vitale cellen van de samenleving vormen. Het *vademecum* ziet in het verlengde van het sacrament van boete en verzoening tevens de mogelijkheid om te komen tot aanbod van geestelijke leiding aan gehuwden.

In 2002 schreef paus Johannes Paulus over de crisis van het boetesacrament in de huidige tijd. Dit deed hij in de apostolische brief *Misericordiae Dei*¹². Daarbij greep de paus ook terug op zijn eerdere brief *Novo Millennio Ineunte* waarin hij stelde dat “de herders van de Kerk meer vertrouwen, meer fantasie en een langere adem moeten hebben, om de biecht in de verkondiging voor te leggen en de waardering ervan te bevorderen”¹³.

In de brief *Misericordia Dei* benadrukt paus Johannes Paulus tevens de noodzaak van een persoonlijke belijdenis van zonden. Dit is een kwestie van goddelijk recht, zo stelt de paus. Hij verwijst hierbij naar Johannes 20 waarin de verrezen Heer op paaszondag aan de apostelen de heilige Geest schenkt om zonden te vergeven.

11 Pauselijke Raad voor het gezin, *Vademecum for confessors concerning some aspects of the morality of conjugal life* (1997).

12 Johannes Paulus II, *Misericordia Dei* (7 april 2002). Nederlandse vertaling in: SRKK, *Kerkelijke Documentatie 121* (2002) 187-192. Zie ook: J. Hendriks, *Kerkelijke Documenten. Inleiding en repertorium 1965-2009*, Vogelenzang (2009) 226-235.

13 Johannes Paulus II, Apostolische brief *Novo Millennio Ineunte* (6 januari 2001) art. 37.

Reeds in de eerder genoemde bisschoppensynode van 1983 onderstreepte kardinaal Ratzinger -onze latere paus Benedictus XVI- de noodzaak van een persoonlijke belijdenis als behorende bij het boetesacrament. Hij gaf de volgende uitleg die eigenlijk een catechese is. Kortgezegd, komt het hierop neer: Door de belijdenis komt de zonde aan het licht [...] door de kennis van de zonde voor zich te houden, onttrekt de mens deze aan de gemeenschap van de Kerk. De persoonlijke belijdenis van zonden is een sociale handeling. De Heer roept de mens persoonlijk en Hij vergeeft hem persoonlijk. In de biecht komt de dialoog van God met zijn schepsel tot uitdrukking en tevens de gemeenschap van de mensen met elkaar in het ene lichaam van Christus¹⁴.

In 2009, aan het begin van het Jaar van de Priesters (hoogfeest heilig hart van Jezus 2009-2010), schreef paus Benedictus, met de pastoor van Ars als voorbeeld: “Priesters mogen zich er nooit bij neerleggen dat hun biechtstoel niet bezocht wordt, noch zich ertoe beperken de aversie van de gelovigen tegen dit sacrament vast te stellen.” Benedictus spreekt over het boetesacrament als dialoog van heil, dat in het middelpunt van de pastorale zorg moet staan¹⁵.

In 2011 publiceert de Congregatie voor de Clerus in dezelfde geest een hulp voor biechtvaders en geestelijke begeleiders. Dit document “De priester, bedienaar van de Goddelijke barmhartigheid” plaatst de noodzaak tot bekering en verzoening door het sacrament van de biecht primair in het licht van de roeping van de Kerk en alle gelovigen, nl. de roeping tot heiligheid. Priesters, die de bedienaars zijn van het boetesacrament gaan de gelovigen voor op de weg van bekering en verzoening, door allereerst ook zelf als priester het sacrament van de vergeving te ontvangen: een goede biechtvader is op de eerste plaats ook zelf een goede boeteling zijn¹⁶.

Bij de afkondiging van het Heilig Jaar van Barmhartigheid is het paus Franciscus die een pleidooi houdt voor het sacrament van de biecht. In zijn motu proprio *Misericordiae Vultus* nodigt de paus uit om de barmhartigheid

14 J. Hendriks, o.c. 232-233.

15 Benedictus XVI, *Brief aan begin van het Jaar van de priesters bij de 150^e “dies natalis” van de heilige pastoor van Ars* (16 juni 2009).

16 Congregatie voor de Clerus, *The priest, minister of divine mercy. An aid for confessors and spiritual directors* (2011).

van God te vieren en te ervaren¹⁷. Heel bijzonder beoogt paus Franciscus met het initiatief ‘24 uur voor de Heer’, bijeenkomsten die een combinatie zijn van eucharistische aanbidding, waken in gebed en het vieren van het sacrament van boete en verzoening, voorafgaande aan de vierde zondag van de veertigdagentijd.

Waar het gaat om de biecht benadrukte paus Franciscus in zijn catechese tijdens een algemene audientie dat de gemeenschap van de Kerk de context is waarin het boetesacrament zijn plaats heeft: “juist de christelijke gemeenschap is de plaats waar de Geest zich openbaart, die de harten vernieuwt in de liefde van God [...] Daarom is het niet voldoende om de Heer om vergeving te vragen in je eigen geest en hart, maar is het noodzakelijk om nederig en vol vertrouwen je zonden te bekennen aan de bedienaar van de Kerk. Bij de viering van dit sacrament vertegenwoordigt de priester niet alleen God maar de hele gemeenschap. Iemand zou kunnen zeggen: ik beken mijn zonden alleen voor God. Jazeker, je kunt tegen God zeggen ‘vergeef me’ en je zonden bekennen, maar onze zonden zijn ook zonden tegen onze broeders, tegen de Kerk. Daarom is het noodzakelijk de Kerk, de broeders om vergiffenis te vragen in de persoon van de priester”¹⁸.

Paus Franciscus sprak tijdens de algemene audientie van 12 maart in dit jaar op een uitbundige -uiterst Latijns-Amerikaanse wijze- over het boetesacrament als het feest van de omarming: *la festa dell’abbraccio*. In het sacrament van boete en verzoening staat de Heer die barmhartig is gereed om ons te omhelzen.

17 Franciscus, *Motu Proprio Misericordiae Vultus* (11 april 2015).

18 Franciscus, Catechese bij algemene audientie op 12 februari 2014.

Close reading van de absolutie tekst

<i>Oude tekst absolutie</i>	<i>Nieuwe tekst absolutie</i>
<p>Misereatur tui omnipotens Deus, et dimissis peccatis tuis, perducatur te ad vitam aeternam. Amen. Indulgentiam, absolutionem, et remissionem peccatorum tuorum tribuat tibi omnipotens et misericors Dominus. Amen. Dominus noster Jesus Christus te absolvat: et ego auctoritate ipsius te absolvo ab omni vinculo excommunicationis, suspensionis, et interdicti, in quantum possum, et tu indiges. Deinde ego te absolvo a peccatis tuis, in nomine Patris, et Filii, + et Spiritus Sancti. Amen.</p>	<p>Deus, Pater misericordiarum, qui per mortem et resurrectionem Filii sui mundum sibi reconciliavit, et Spiritum Sanctum effudit in remissionem peccatorum, per ministerium Ecclesiae indulgentiam tibi tribuat et pacem. Et ego te absolvo a peccatis tuis, in nomine Patris, et Filii, + et Spiritus Sancti. Amen.</p>
<p>Onze Heer Jezus Christus vergeve u: en krachtens het gezag van hem ontsla ik u van elke band van excommunicatie, suspensie en interdict, in zover ik kan, en u het nodig heeft.</p> <p>En ik ontsla u van uw zonden, in de naam van de Vader en de Zoon en + de heilige Geest.</p>	<p>God, <u>de barmhartige Vader</u>, heeft de wereld met zich <u>verzoend door de dood en de verrijzenis van zijn Zoon</u> en de <u>heilige Geest uitgestort tot vergeving van de zonden</u>: Hij schenke u <u>door het dienstwerk van de Kerk</u> vrij spraak en vrede.</p> <p>En ik ontsla u van uw zonden in de naam van de Vader en de Zoon en + de heilige Geest.</p>

Vier overwegingen tot slot

Omdat je als priester als bedienaar van het boetesacrament allereerst ook de ondervinding als boeteling moet hebben, is het vruchtbaar om minstens maandelijks persoonlijk de dialoog van heil aan te gaan als penitent.

De tweede orde van dienst (met meerdere boetelingen maar individuele belijdenis en absolutie) is een uitgelezen manier om op zichtbare wijze als groep diocesane priesters het boetesacrament samen te vieren.

De tweede orde van dienst is ook zeer geschikt om in het kader van het jongerenpastoraat je voor te bereiden op de grote liturgische feesten.

Het Jaar van Barmhartigheid en de uitnodiging van paus Franciscus bieden een mooie kans om in alle openheid in uw parochiekerken opnieuw een biechtstoel in gebruik te nemen. Heeft u al een datum om dit te doen?

DECREET
OPRICHTING PCI DE VIER EVANGELISTEN DEN HAAG
21 december 2015

Gezien,

het verzoek tot samenvoeging, zoals dat op 21 maart 2015 is gedaan door de PCI-en van de voormalige parochies Titus Brandsma te Den Haag en Maria van Eik en Duinen te Den Haag, en op grond van mijn bevoegdheid daartoe zoals bepaald in canon 121 van de Codex Iuris Canonici (CIC)

Bepaal ik het volgende,

1. Met terugwerkende kracht met ingang van 1 januari 2015 voeg ik samen de Parochiële Caritasinstellingen van de voormalige parochies Titus Brandsma en Maria van Eik en Duinen te Den Haag en richt ik één nieuwe op, welke hierbij de naam Parochiële Caritasinstelling van de parochie De Vier Evangelisten krijgt.
2. Overeenkomstig canon 121 CIC verkrijgt de nieuwe parochiële caritasinstelling (PCI) met ingang van 1 januari 2015 alle zaken en vermogensrechten eigen aan de vroegere parochiële caritasinstellingen, en neemt zij alle verplichtingen op zich, welke op dezen rustten. Hieronder zijn begrepen alle rechten en plichten, schulden en bezittingen, overeenkomsten, fundaties, hypotheken, geldleningen e.d., zoals deze overeenkomstig canon 1283 CIC zijn vastgelegd in een inventarisatie en overigens ook die welke daarbij niet zijn genoemd doch geacht moeten worden hier eveneens onder te vallen.
3. Voor de nieuwe PCI geldt als statuut het Algemeen Reglement voor het bestuur van een parochiële caritasinstelling in de RK Kerk in Nederland, zoals opnieuw vastgesteld op 28 februari 2002 en in werking getreden op 1 april 2002.
4. Het nieuwe PCI-bestuur bestaat uit zes personen, te weten mevrouw J.G.M. van Dijk (voorzitter), mevrouw P.L. Lutter-Berkes (secretaris), de heer P.A. Christiaans (penningmeester), mevrouw C. van Osch-Koene (lid), mevrouw M.W.T. Dijkman (lid) en de heer H.M. Lange (lid).

5. Het nieuwe PCI-bestuur draag ik op ervoor zorg te dragen, dat alle nodige regelingen voortkomend uit dit besluit naar kerkelijk en naar Nederlands recht worden nageleefd en tevens dat hiervan blijkt uit een notariële dan wel onderhandse akte.
6. Binnen de termijn van 10 nuttige dagen na betekening van dit decreet kan overeenkomstig canon 1734 CIC aan mij een verzoek om verbetering of herziening van dit decreet gedaan worden.
7. Als datum van betekening van dit decreet bepaal ik 21 december 2015.

Dit besluit wordt op de gebruikelijke wijze aan de parochianen bekend gemaakt.

Rotterdam, 21 december 2015

+ J.H.J. van den Hende
bisschop van Rotterdam

Dr. F.J. Vermeulen
kanselier bisdom Rotterdam

DECREET

SAMENVOEGING VAN DE PAROCHIES ST. CAECILIA TE ROTTERDAM, H. MARIA KONINGIN TE KRIMPEN A/D IJSSEL INCLUSIEF H. JOZEF TE LEKKERKERK, ST. PAULUS' BEKERING TE CAPELLE A/D IJSSEL, ST. JOSEPH TE NIEUWERKERK A/D IJSSEL EN VICARIAAT OMMOORD-ZEVENKAMP TE ROTTERDAM EN DE OPRICHTING VAN DE PAROCHIE "SINT CHRISTOFFEL" TE ROTTERDAM

In het kader van de clustervorming praten de parochies St. Caecilia te Rotterdam, H. Maria Koningin te Krimpen a/d IJssel, inclusief H. Jozef te Lekkerkerk, St. Paulus' Bekering te Capelle a/d IJssel, St. Joseph te Nieuwerkerk a/d IJssel en het Vicariaat Ommoord-Zevenkamp te Rotterdam met elkaar over verdergaande vormen van samenwerking. Aldus geven zij gehoor aan het diocesane beleid, zoals verwoord in de beleidsnota *Samenwerking Geboden 2* en onderschrijven zij aanleiding en doelstelling van dit proces van krachten bundelen. Inmiddels is het moment aangebroken waarop de fusie tussen voornoemde parochies daadwerkelijk gerealiseerd kan worden. Bij dit alles zijn de parochianen steeds betrokken geweest.

Overeenkomstig en op grond van mijn bevoegdheid daartoe, zoals bepaald in canon 515 van de Codex Iuris Canonici (C.I.C.) en met inachtneming en van toepassing-verklaring van Canon 121 (C.I.C.) heb ik, na de Priesterraad, in vergadering bijeen d.d. 29 september 2015, gehoord te hebben, besloten uw parochies samen te voegen, zodat hieruit één nieuwe parochie ontstaat in de zin van Canon 515 (C.I.C.). Met ingang van 1 januari 2016 voeg ik samen de parochies St. Caecilia te Rotterdam, H. Maria Koningin te Krimpen a/d IJssel, inclusief H. Jozef Lekkerkerk, St. Paulus' Bekering te Capelle a/d IJssel, St. Joseph te Nieuwerkerk a/d IJssel en het Vicariaat Ommoord-Zevenkamp te Rotterdam en richt ik in hetzelfde territorium één nieuwe parochie op die hierbij de naam of de titel "Sint Christoffel" krijgt. Als parochiekerk wijs ik aan de kerk St. Paulus' Bekering te Capelle a/d IJssel.

Overeenkomstig Canon 121 (C.I.C.) verkrijgt de nieuwe parochie met ingang van 1 januari 2016 alle zaken- en vermogensrechten eigen aan de vijf fuserende parochies/het vicariaat, en neemt zij alle verplichtingen op zich, die op dezen rusten. Hieronder zijn begrepen alle rechten en plichten, schulden en bezittingen, overeenkomsten en fundaties, hypotheeken, geldleningen

e.d., zoals deze overeenkomstig Canon 1283 (C.I.C.) zijn vastgesteld op een inventarislijst, en overigens ook die daarbij niet genoemd zijn doch geacht moeten worden hier eveneens onder te vallen.

Het bestuur van de parochie draag ik op ervoor te zorgen dat alle nodige regelingen voortkomend uit dit besluit naar canoniek en naar Nederlands recht worden nageleefd en tevens dat een en ander zal worden vastgelegd in een notariële akte.

Met ingang van 1 januari 2016 benoem ik de hoogerwaarde heer H.C. Flohr tot moderator/pastoor, de weleerwaarde pater W.T.M. Bekedam scj tot parochievicaris, de eerwaarde heer H.J. Berbée tot diaken en verleen ik kerkelijke zending aan mevrouw M.J.A. Schoolenberg-Kolk als pastoraal werkster. Aan hen vertrouw ik de pastorale zorg toe in de nieuwe parochie “Sint Christoffel”.

Eveneens met ingang van 1 januari 2016 benoem ik tot leden van het bestuur van de parochie “Sint Christoffel” de heer A.A.J.M. Thuis, tevens vice-voorzitter, mevrouw C.C. van Assema, tevens secretaris, de heer J.A.G. Berk, tevens penningmeester, de heer F.L. Martens, de heer C.W.J.G. van den Broek en de heer T.M. Kragten. Hun benoeming is conform het “Algemeen Reglement voor het Bestuur van een Parochie”, voor een eerste termijn van vier jaar, eindigend op 1 juni 2020. Het bestuur zal zelf voor een rooster van aftreden zorg dragen.

Allen die tot 1 januari 2016 behoren tot de parochies St. Caecilia te Rotterdam, H. Maria Koningin te Krimpen a/d IJssel, St. Paulus’ Bekering te Capelle a/d IJssel, St. Joseph te Nieuwerkerk a/d IJssel en het Vicariaat Ommoord-Zevenkamp te Rotterdam, verklaar ik vanaf die datum te behoren tot de nieuwe parochie “Sint Christoffel”. De grenzen van de parochie zullen in een later stadium worden vastgesteld, doch komen overeen met de buitenste begrenzing van de oude parochies.

Dit besluit dient op de gebruikelijke wijze aan de parochianen bekend gemaakt te worden. Binnen de termijn van tien nuttige dagen na betekening van dit decreet kan overeenkomstig Canon 1734 C.I.C. aan mij een verzoek om verbetering of herziening van dit decreet gedaan worden. Als datum voor betekening van dit decreet bepaal ik 21 december 2015.

De clustervorming heeft vooral ten doel om krachten vrij te maken voor de eigenlijke en wezenlijke opdracht van elke geloofsgemeenschap om de Kerk present te stellen in de samenleving van vandaag, met al zijn complexe vragen, problemen, uitdagingen en mogelijkheden. Bij het realiseren van deze uitdaging wens ik u van harte Gods zegen toe.

Met vriendelijke groet en zegenwens,
In Christo,

Rotterdam, 21 december 2015

+ J.H.J. van den Hende
bisschop van Rotterdam

Dr. F.J. Vermeulen
kanselier

**DECREET
IN VERBAND MET DE AFDRACHT VAN DE PCI'EN
23 december 2015**

Overwegende,

- dat artikel 3 lid 4 van het Algemeen Reglement voor het bestuur van een (inter)parochiële caritasinstelling in de Nederlandse Kerkprovincie bepaalt dat de bisschop de bevoegdheid heeft om instellingen te verplichten om middelen, voor zover daaraan door de schenkers geen uitdrukkelijke bestemming is gegeven, mede te doen besteden aan bovenparochiële en/of diocesane doeleinden binnen het kader van de inhoud van de caritas of ten bate van de organisatie hiervan;
- dat bij decreet van 21 december 2006 een afdrachtregeling is vastgelegd die bepaalt dat met ingang van 1 januari 2007 aan alle (inter)parochiële caritasinstellingen in het bisdom Rotterdam een jaarlijkse heffing ter grootte van 1% over het vermogen van de afzonderlijke instellingen wordt opgelegd;

Verklaart te besluiten,

- om met ingang van 1 januari 2016 de afdrachtregeling te wijzingen;
- om met ingang van 1 januari 2016 aan alle (inter)parochiële caritasinstellingen in het bisdom Rotterdam een jaarlijkse heffing op te leggen ter grootte van 0,5% over het vermogen van de afzonderlijke instellingen;
- dat de berekening van de heffing per geval geschiedt en op basis van de jaarrekening van de betreffende instelling van twee jaren daarvóór;
- dat voor de heffing van 2016 derhalve wordt uitgegaan van de cijfers uit de jaarrekening 2014;
- dat onder vermogen in dit verband wordt verstaan: bezittingen, aandelen en obligaties, onroerende zaken op basis van WOZ-waarde (waarde onroerende zaken), respectievelijk op basis van twintig maal de bruto jaarpacht waar het betreft van de WOZ uitgezonderde verpachte landbouwgronden, respectievelijk een beperkte maar toch zo reëel mogelijke waarde waar het betreft van de WOZ uitgezonderde niet verpachte eigendommen en overige beleggingen, onder aftrek van de voorzieningen voor diaconale activiteiten;
- om aan instellingen met een vermogen geringer dan 20.000 euro en aan parochies die geen caritasinstellingen kennen een heffing van 100 euro op te leggen;
- om alle bovengenoemde bedragen te indexeren;

- om voor grote Caritasinstellingen in het bisdom, een aparte regeling te treffen;
- om aan instellingen die de jaarrekening 2014 niet aan het bisdom hebben gezonden een voorlopige heffing op te leggen, welke later op basis van de goedgekeurde cijfers definitief wordt vastgesteld;

Dit decreet is een algemeen decreet (CIC canones 29-34).

Op basis van dit decreet ontvangt een afzonderlijke instelling een heffingsaanslag middels een afzonderlijk decreet (CIC canones 35 en 48). Tegen een dergelijk decreet kan binnen tien nuttige dagen bezwaar gemaakt worden (CIC canon 1734).

Rotterdam, 23 december 2015

+ J.H.J. van den Hende
bisschop van Rotterdam

Dr. F.J. Vermeulen
kanselier

DECREET
OPRICHTING IPCI H. MARIA MAGDALENA
23 december 2015

Gezien,

het verzoek tot uitbreiding, zoals dat op 24 juli 2015 is gedaan door de PCI van de parochie H. Drie-eenheid te Rotterdam, ondersteund door de RK Parochie Sint Joris d.d. 18 juni 2015, RK Parochie St. Augustinus d.d. 15 juni 2015, RK Parochie O.L. Vrouw van Lourdes d.d. 12 juni 2015, RK Parochie H. Drie-eenheid d.d. 12 juni 2015 en RK Parochies De Emmaüsgangers d.d. 18 juni 2015 en op grond van mijn bevoegdheid daartoe zoals bepaald in canon 121 van de Codex Iuris Canonici (CIC)

Bepaal ik het volgende,

1. Met terugwerkende kracht met ingang van 1 januari 2015 hef ik de Parochiële Caritasinstelling van de parochie H. Drie-eenheid i.c. IPCI Kruisvinding-Doortocht te Rotterdam op en richt ik één nieuwe op, welke hierbij de naam Inter Parochiële Caritasinstelling (IPCI) H. Maria Magdalena krijgt.
2. Overeenkomstig canon 121 CIC verkrijgt de nieuwe parochiële caritasinstelling (IPCI) met ingang van 1 januari 2015 alle zaken en vermogensrechten eigen aan de vroegere parochiële caritasinstelling, en neemt zij alle verplichtingen op zich, welke op dezen rustten. Hieronder zijn begrepen alle rechten en plichten, schulden en bezittingen, overeenkomsten, fundaties, hypotheken, geldleningen e.d., zoals deze overeenkomstig canon 1283 CIC zijn vastgelegd in een inventarisatie en overigens ook die welke daarbij niet zijn genoemd doch geacht moeten worden hier eveneens onder te vallen.
3. Voor de nieuwe IPCI geldt als statuut het Algemeen Reglement voor het bestuur van een parochiële caritasinstelling in de RK Kerk in Nederland, zoals opnieuw vastgesteld op 28 februari 2002 en in werking getreden op 1 april 2002.

4. Het nieuwe IPCI-bestuur bestaat uit zes personen, te weten mevrouw D.B.H.M. van der Hijden (voorzitter), mevrouw C.H. de Laet (secretaris), mevrouw C. Leertouwer (penningmeester), mevrouw M. van Nes (lid), mevrouw M. Schouten (lid) en de heer A. Slootweg (lid).
5. Het nieuwe PCI-bestuur draag ik op ervoor zorg te dragen, dat alle nodige regelingen voortkomend uit dit besluit naar kerkelijk en naar Nederlands recht worden nageleefd en tevens dat hiervan blijkt uit een notariële dan wel onderhandse akte.
6. Binnen de termijn van 10 nuttige dagen na betekening van dit decreet kan overeenkomstig canon 1734 CIC aan mij een verzoek om verbetering of herziening van dit decreet gedaan worden.
7. Als datum van betekening van dit decreet bepaal ik 23 december 2015.

Dit besluit wordt op de gebruikelijke wijze aan de parochianen bekend gemaakt.

Rotterdam, 23 december 2015

+ J.H.J. van den Hende
bisschop van Rotterdam

Dr. F.J. Vermeulen
kanselier

BENOEMINGEN EN ONTSLAGEN

1 juli 2015

A.M. van Aarle, eervol ontslag als lid van het Overlegplatform Permanente Diakens.

F.J. Vrijburg, benoeming tot lid van het Overlegplatform Permanente Diakens.

Drs. W.P.L. Broeders, eervol ontslag als lid van het pastoraal team van de parochiefederatie HH. Clara en Franciscus te Langeraar e.o. en benoeming tot pastoor van de parochie HH. Petrus en Paulus te Leiden e.o. (0,5 fte).

1 augustus 2015

Mevrouw drs. M.J.S. Claassens-van Daalen. Eervol ontslag en ontheffing van de kerkelijke zending als pastoraal werkster van de parochies St. Maarten en Trinitas te Leidschendam-Voorburg en goedkeuring en kerkelijke zending als pastoraal werkster van de parochie St. Maarten te Sassenheim e.o.

15 augustus

Drs. W.G. Bloem, eervol ontslag als lid van de Adviescommissie voor Permanente Diakens in Opleiding.

25 augustus 2015

Mevrouw drs. A.Th.M. Beenakker-Voorn, eervol ontslag en ontheffing van de kerkelijke zending als pastoraal werkster van de parochiefederatie HH. Clara en Franciscus te Langeraar e.o. (i.v.m. pensioen).

1 oktober 2015

Mevrouw drs. P. Kuperus-Glas, goedkeuring en kerkelijke zending als geestelijk verzorgster in verpleeghuis Leythenrode te Leiderdorp.

1 november 2015

Mevrouw drs. M.J.A. Schoolenberg-Kolk, benoeming voor een eerste periode van vier jaar tot lid van de Adviescommissie voor Pastoraal Werkers. Mevrouw I.A.M. van der Aart, eervol ontslag als lid van de Adviescommissie voor Pastoraal Werkers.

G.M. Schürmann, benoeming voor een eerste periode van vier jaar tot lid van de Adviescommissie voor Pastoraal Werkers.

Drs. A.W.I.M. de Gruijter, eervol ontslag als lid van de Adviescommissie voor Pastoraal Werkers.

R.C. Anyaeze CSSp, benoeming tot lid van het pastoraal team van de parochiefederatie Maria Magdalena te Rotterdam Zuid, Ridderkerk en Barendrecht.

C.N. Eba'a Asse CSSp, eervol ontslag als lid van het pastoraal team van de parochiefederatie Maria Magdalena te Rotterdam Zuid, Ridderkerk en Barendrecht.

8 november 2015

B. Plavčić, benoeming tot lid van het pastoraal team van de parochie H. Augustinus te Katwijk a/d Rijn, Oegstgeest, Voorschoten en Wassenaar.

29 november 2015

A.J. van Deelen, benoeming tot moderator van de parochiefederatie Vlietstreek te Leidschendam, Voorburg en Rijswijk.

W.P.J. Bakker, benoeming tot pastoor van de parochiefederatie Vlietstreek te Leidschendam, Voorburg en Rijswijk.

Mevrouw I.A.M. van der Aart, goedkeuring en kerkelijke zending als pastoraal werkster in de parochiefederatie Vlietstreek te Leidschendam, Voorburg en Rijswijk.

Mevrouw Th.B. Beemster, goedkeuring en kerkelijke zending als pastoraal werkster in de parochiefederatie Vlietstreek te Leidschendam, Voorburg en Rijswijk.

Mevrouw S.M.M. van der Pol-van Winden, goedkeuring en kerkelijke zending als pastoraal werkster in de parochiefederatie Vlietstreek te Leidschendam, Voorburg en Rijswijk.

VERSLAG VAN DE PRIESTERRAAD van het bisdom Rotterdam, 29 september 2015 (2015-3)

Inhoudelijk gesprek: hoe gaan we als Kerk om met vluchtelingen?

Er ligt een verklaring van de Bisschoppenconferentie en op maandag 5 oktober 2015 is er een gesprek van een delegatie van de Bisschoppenconferentie met het COA. De Bisschoppenconferentie heeft ook contact met Inlia. Onderwerp van gesprek voor vandaag in de Priesterraad zijn de volgende vragen: Is er sprake van vluchtelingen en hun problematiek in de eigen parochie? Zijn er wensen ter zake van het spreken van de Kerk en zijn er vragen van parochianen?

De Bisschoppenconferentie denkt niet aan een nieuw lang herderlijk schrijven, maar een korte brief. Er wordt aansluiting gezocht bij concrete vluchtelingenkwesties in de parochie.

Er is een bijeenkomst van MOV-groepen in de federatie Rotterdam Rechtermaasoever geweest. De emoties kwamen daar op tafel. Mensen wil kerken en pastorieën openstellen, maar er was ook aversie.

Er was gevraagd vanuit het bisdom om een collecte te houden voor vluchtelingen. Vanuit de Priesterraad wordt gevraagd om een duidelijk doel voor deze collecte voor de vluchtelingen. Er wordt aangegeven dat daaromtrent informatie is verzonden, maar deze heeft kennelijk niet iedereen bereikt. De opbrengst van de collecte moet overgemaakt worden naar de Kerkprovincie, die ervoor zorgt dat het verder verspreid wordt naar en via katholieke organisaties die bezig zijn met vluchtelingen. Her en der wordt vernomen dat de collecte een goede opbrengst kent, maar dat kan niet iedereen bevestigen.

De paus heeft opgeroepen om mensen in huis op te vangen. De mogelijkheden daartoe verschillen. In vieringen wordt benadrukt dat het in huis nemen van mensen alleen in overleg moet worden gedaan. Het in huis nemen van mensen kan mogelijk in een latere fase wel aan de orde komen.

Het wordt gewaardeerd dat de bisschoppen snel aansluiten bij de actualiteit. Dit onderwerp leeft bij mensen. In Dordrecht e.o. doet het vluchtelingenprobleem

zich nog niet aan de voordeur voor, maar er wordt al wel nagedacht over wat er gedaan kan worden op het moment dat vluchtelingen zich melden. In overleg met de gemeente kan worden bepaald wat er wel en wat er niet moet worden gedaan.

De vraag is in de meeste parochies nog niet concreet. Er zijn her en der wel contacten met de wethouder. Het is afwachten. In het Westland hebben de dominees om een gesprek gevraagd met de wethouder. Vanuit het pastoraal team sluit de pastoraal werker aan. De problematiek in de grote stad is anders dan elders. In Nieuwkoop is er goed overleg met de gemeente. Er is geen vluchtelingencentrum, maar wel snellere doorstroming nodig van statushouders en er zijn vrijwilligers nodig voor de begeleiding van deze statushouders. De vrijwilligers van de Lucaskerk in Vlaardingen hebben een maaltijd bereid voor Syrische vluchtelingen. Ze willen meerdere keren per jaar voor vluchtelingen gaan koken. Elders zijn al Syrische vluchtelingen in de kerk aanwezig. Die zijn enkele jaren terug al gekomen. Het zou goed zijn om hen erbij te betrekken. Onder de vluchtelingen zijn vele christenen.

De overheid wil neutraal zijn, maar de kwestie van de religie is relevant en zou met het COA moeten worden besproken. Geconstateerd wordt dat veel tolken moslim zijn. Er zouden meer Arabisch-christelijke tolken nodig zijn.

In Den Haag wordt geprotesteerd tegen de mogelijke vestiging van een 'haatimam'. Dat protest daartegen gaat over de religies heen. Het zou mooi zijn als kerken en moskeeën gezamenlijk een parallel aanbod zouden kunnen doen aan vluchtelingen. Dat is echter niet gemakkelijk te realiseren.

Pastorale teams kunnen nauwe contacten onderhouden met de plaatselijke overheid. Het is goed om samen op te trekken. Het kan in samenwerking met de plaatselijke Raad van Kerken, als die er is. Dat werkt drempelverlagend. Ook kunnen de pastorale teams de vrijwilligers goed (laten) instrueren. En tenslotte is het belangrijk om te laten zien dat je zorg en medeleven hebt.

Het is een goed idee om op dit onderwerp iets te ontwikkelen in het kader van het Jaar van de Barmhartigheid. Groepen migranten brengen een andere geloofsbeleving binnen. De aantallen vluchtelingen zullen de komende jaren alleen maar toenemen. Dat maakt het vraagstuk structureel. De Kerk kan laten zien dat vluchtelingen een verrijking zijn.

Op (katholieke) basisscholen groeien kinderen samen op en zijn zo gemeenschappelijke burgers.

We moeten voorbij de aantallen kijken en luisteren naar personen en verhalen. De setting van de maaltijd kan dan goed kan werken. Er is behoefte aan suggesties. In dat verband wordt de ‘vredestafel’ in het MOC in de Schilderswijk in Den Haag genoemd. Het is een gemeenschappelijke maaltijd en ontmoeting tussen de diverse godsdiensten.

VERSLAG VAN DE PRIESTERRAAD van het bisdom Rotterdam, 17 november 2015 (2015-4)

Inhoudelijk gesprek: Laudato Si

De encycliek Laudato Si vindt veel weerklank, ook bij anderen buiten de Kerk. Het is geen ‘groene encycliek’, maar het gaat over de verhouding van de mens tot schepping en de Schepper. Verbinding is een centraal begrip; dingen staan niet op zichzelf, veel is met milieuaspect verbonden.

Laudato Si brengt het (oecumenische) conciliair proces van de jaren tachtig en negentig in herinnering. Dit kreeg een plek in het parochieel beleid (Max Havelaar koffie, Oikokredit, enzovoort). Op een aantal plaatsen is minder enthousiasme voor Laudato Si dan voor het conciliair proces destijds. Nu lijkt wel de koppeling tussen geloof en handelen en verkondiging meer zichtbaar. Wat doen we en wat zijn de mogelijkheden? Kunnen we hiervan een inventarisatie maken? De vraag is: hoe pas je één en ander toe op jezelf? Wat doe je als parochie en wat kun je persoonlijk doen? De encycliek is een spiegel.

Het appel van milieuorganisaties krijgt al veel aandacht, de Kerk moet daar niet simpelweg bij aansluiten in allerlei moraliserende aanbevelingen. Wat is de praktische inpassing? Zonnepanelen zijn dat bijvoorbeeld, maar bij monumenten is dat lastig. Wij zijn deel van de schepping, en we hebben een verantwoordelijkheid, ook ten aanzien van armoede. Neem de mobiele telefoon die zeldzame metalen nodig heeft. Kleine kinderen halen deze uit de grond. De morele implicaties zijn groot. Er zit explosiviteit in de encycliek. Als we de analyse echt zouden erkennen zou dat van alles betekenen, bijvoorbeeld rond vleesconsumptie. Het betekent dat we moeten minderen en versoberen.

De encycliek bevat ideeën omtrent integrale ecologie en dat betekent ook een integrale economie. Verder komen als onderwerp ter sprake verantwoord ouderschap, onze ecologische voetafdruk, economische groei en bevolkingsgroei, en rentmeesterschap waarbij ‘beheren’ iets anders is dan ‘beheersen’.

In de glastuinbouw zijn duurzaamheid en ecologische bestrijding van ziekten erg in de aandacht, al vele jaren. Dat geldt ook voor voedsel, al kun je je afvragen of hier de schepping of onze eigen gezondheid leidend is. De leefbaarheid van de wereld voor toekomstige generaties speelt zeker ook een rol.

Bij verkondiging en catechese kan ingezet worden inzetten op het gesprek. Wat doe je er aan? Wat zien we om ons heen? Wat doe je in het verband van organisaties buiten de kerk? Maar wees wel geloofwaardig als pastorale beroepskracht en gemeenschap. Je moet er dan zelf ook wel mee bezig zijn. En zoek bijvoorbeeld ook compagnons buiten de parochie om samen mee op te trekken. Je ziet dat ook in de commerciële wereld, bij supermarkten.

Het zou mooi zijn als iedere parochie er mee bezig is, gesprek over uitleg, ook over de persoonlijke kanten. Samenvatting en vragen worden op prijs gesteld. Diaken Pier Tolsma heeft op zijn website een samenvatting staan. Bij het materiaal voor Willibrordzondag was er ook materiaal te vinden. En denk aan Laudato Si bijeenkomsten met oog voor praktische mogelijkheden. Een Laudato Si retraite. Een Laudato Si column in het parochieblad. Zijn er andere netwerken, waarmee je samen iets kunt organiseren? Kun je een activiteit organiseren met andere organisaties, scholen, buurtcentra, met natuurorganisaties? Kun je gesprekken organiseren met mensen uit bedrijfsleven en organisaties, overheid en politiek? Een prikkelend filmpje rondom de problematiek zou dit soort gesprekken kunnen ondersteunen.

NECROLOGIE

Frans Joseph Wüst

geboren op 8 maart 1927 te Amsterdam en priester gewijd op 7 juni 1952.

Pastoor Wüst was na zijn wijding achtereenvolgens kapelaan in de parochie St. Victor te Noordwijkerhout (1952), St. Petrus en Paulus te Leidschendam (1955), H. Gerardus Majella te 's-Gravenhage (1958), H. Joannes' Geboorte te Katwijk a/d Rijn (1964) en H. Bonifatius te Alphen a/d Rijn (1971). In 1975 volgde zijn pastoorsbenoeming in de parochie H. Gerardus Majella te 's-Gravenhage. In 1992 werd hij daarnaast benoemd tot administrator van de parochie H. Jeroen te 's-Gravenhage. Op 1 januari 1994 werd hem op zijn verzoek eervol ontslag verleend en tevens ontslag uit de gewone ambtsbediening. Na zijn emeritaat bleef hij verbonden met het bisdom door zijn benoeming als administrator van de parochies Christus Koning/ Onbevlekt Hart van Maria, H. Antonius van Padua en H. Paschalis Baylon te 's-Gravenhage.

Pastoor Frans Wüst heeft zich zestig jaar als priester ingezet, eerst voor het bisdom Haarlem-Amsterdam en vanaf 1956 voor het bisdom Rotterdam. Voor zijn inzet en enthousiasme zijn wij hem veel dank verschuldigd.

Bij pastoor Frans Wüst stond diaconie hoog in het vaandel. Hij vond het belangrijk dat de Kerk dienend en helpend in de samenleving aanwezig is. Door velen werd hij daarbij ervaren als een eerlijke en integere gesprekspartner met een karakteristiek gevoel voor humor. Eigenzinnigheid was kenmerkend voor Frans Wüst. De vernieuwingen die het Tweede Vaticaanse Concilie had gebracht lagen hem na aan het hart. Hij stimuleerde de betrokkenheid van zijn parochianen in de pastoraal en was in zijn persoonlijke contacten trouw en toegewijd.

Hij is op zondag 6 september 2015, voorzien van het H. Sacrament der zieken, overleden.

INHOUDSOPGAVE

Jaargang 60 juli-december 2015 Nummer 3-4

AANDACHT VOOR NIEUW R.K. MELDPUNT GRENSOVERSCHRIJDEND GEDRAG, 7 juli 2015	65
BISSCHOPPENCONFERENTIE ROEPT OP TOT SOLIDARITEIT MET VERVOLGDE CHRISTENEN, 12 augustus 2015	67
NEDERLANDSE BISSCHOPPEN ROEPEN OP TOT HULP AAN VLUCHTELINGEN, 8 september 2015.....	68
BARMHARTIG ALS DE VADER Brief van de R.-K. bisschoppen van Nederland bij gelegenheid van het 'Heilig Jaar van de Barmhartigheid', 15 september 2015.....	70
COA: KERKGEBOUWEN ONGESCHIKT VOOR OPVANG VLUCHTELINGEN, 18 september 2015.....	75
ERKENNING EN GENOEGDOENING INZAKE ONGEGROND VERKLAARDE KLACHTEN SEKSUEEL MISBRUIK, 12 oktober 2015	76
BRIEF INZAKE DE ANBI PUBLICATIEPLICHT aan de besturen van parochies en parochiële caritasinstellingen in het bisdom Rotterdam, 30 oktober 2015	79
PAROCHIES EN CARITASINSTELLINGEN ANBI-PROOF OP 1 JANUARI 2016, 5 november 2015	82
OPBRENGST COLLECTE VOOR VLUCHTELINGEN NAAR FOCOLARE EN CARITAS SYRIË, 14 december 2015	83
HERBERGZAAM NEDERLAND Brief van de R.-K. bisschoppen van Nederland over de opvang van vluchtelingen, 15 december 2015	84
HOMILIE van Mgr. Dr. J.H.J. van den Hende bij de Nationale Bedevaart Brielle 2015, Bedevaartskerk van de HH. Martelaren van Gorcum te Brielle, 11 juli 2015	91
HOMILIE van Mgr. Dr. J.H.J. van den Hende bij de priesterwijding van broeder Kornelius-Maria Melter csj, Kerk van de H. Jacobus de Meerdere 's-Gravenhage, 24 oktober 2015.....	96
HOMILIE van Mgr. Dr. J.H.J. van den Hende bij de diakenwijding van Boris Plavčić, Kathedraal HH. Laurentius en Elisabeth Rotterdam, 8 november 2015.....	99

HOMILIE van Mgr. Dr. J.H.J. van den Hende bij de eucharistieviering bij de start van de Dienaressen van de Heer en de Maagd van Matara (SSVM) in het klooster en de kerk van de H. Antonius van Padua te Den Haag, kerk van de H. Antonius van Padua, 28 november 2015	102
HOMILIE van Mgr. Dr. J.H.J. van den Hende bij de eucharistieviering bij de start van het Heilig Jaar van Barmhartigheid met de opening van de heilige deur in de basiliek van de heilige Liduina en Onze-Lieve-Vrouw van de Rozenkrans te Schiedam, 13 december 2015 (uitgezonden als mediaviering op NPO2)	105
INLEIDING van Mgr. Dr. J.H.J. van den Hende over het sacrament van boete en verzoening (biecht) Utrecht, 9 december 2015 (voor aartsdiocesane priesters van de Ariënskring)	108
DECREET Oprichting PCI De Vier Evangelisten Den Haag, 21 december 2015	122
DECREET Samenvoeging van de parochies St. Caecilia te Rotterdam, H. Maria Koninging te Krimpen a/d IJssel inclusief H. Jozef te Lekkerkerk, St. Paulus' Bekering te Capelle a/d IJssel, St. Jozeph te Nieuwerkerk a/d IJssel en Vicariaat Ommoord-Zevenkamp te Rotterdam en de oprichting van de parochie "Sint Christoffel" te Rotterdam, 21 december 2015	124
DECREET In verband met de afdracht van de PCI'en, 23 december 2015	127
DECREET Oprichting IPCI H. Maria Magdalena, 23 december 2015 ...	129
BENOEMINGEN EN ONTSLAGEN	131
VERSLAG VAN DE PRIESTERRAAD van het bisdom Rotterdam, 29 september 2015 (2015-3)	133
VERSLAG VAN DE PRIESTERRAAD van het bisdom Rotterdam, 17 november 2015 (2015-4)	136
NECROLOGIE	138